

Jak włączyć się w działania Prezydencji w Radzie Unii Europejskiej?

Rekomendacje dla polskich i węgierskich platform narodowych w obszarze pomocy rozwojowej

 INSTYTUT SPRAW PUBLICZNYCH
THE INSTITUTE OF PUBLIC AFFAIRS

Niniejsza publikacja stanowi podsumowanie głównych wniosków sformułowanych w trakcie warsztatów, które odbyły się w dniach 15–17 czerwca i 18 listopada 2010 roku

Autor: Elżbieta Kaca, Instytut Spraw Publicznych
Raport ukończony: 15 grudnia 2010 roku
Raport opublikowany przez:
Czeskie Forum Współpracy Rozwojowej – FoRS
Bělehradská 92, 120 00, Praha 2
tel. +420 222 522 480
policy@fors.cz
www.fors.cz

Projekt ten został zrealizowany przez Czeskie Forum Współpracy Rozwojowej – FoRS i GLOPOLIS we współpracy z Grupą Zagranica, HAND, CAN Europe, ActionAid, Heinrich Böll Stiftung i CONCORD dzięki pomocy finansowej Unii Europejskiej, Ministerstwa Spraw Zagranicznych Republiki Czeskiej i Forum Polsko-Czeskiego. Poglądy zawarte w niniejszej publikacji nie odzwierciedlają oficjalnego stanowiska Komisji Europejskiej ani Ministerstwa Spraw Zagranicznych Republiki Czeskiej.

Spis treści

1. Wstęp.....	3
2. Znaczenie Prezydencji w Radzie Unii Europejskiej dla organizacji pozarządowych działających w obszarze polityki rozwojowej.....	5
3. Wpływ Traktatu z Lizbony na sprawowanie Prezydencji w obszarze polityki rozwojowej.....	6
4. Strategia rzecznictwa interesów w trakcie Prezydencji.....	8
4.1 Nawiązanie współpracy z organizacjami międzynarodowymi.....	10
4.2 Analiza najważniejszych procesów w unijnej polityce rozwojowej.....	11
4.3 Analiza kluczowych instytucji dla realizacji unijnej polityki rozwojowej.....	11
4.4 Konsultacje między platformą narodową a administracją rządową na temat priorytetów Prezydencji.....	12
4.5 Konsultacje między organizacjami pozarządowymi na temat priorytetów Prezydencji.....	13
4.6 Przygotowanie programu działań na czas Prezydencji.....	14
4.7 Realizacja działań podczas Prezydencji.....	14
4.8 Przygotowanie projektu na czas Prezydencji przez platformę narodową.....	16
5. Wybrane tematy dotyczące Prezydencji w 2011 roku.....	18
5.1 Wieloletnie Ramy Finansowe Unii Europejskiej a rola organizacji pozarządowych.....	18
5.2 Efektywność współpracy rozwojowej.....	21
5.3 Demokracja i rozwój.....	23
5.4 Walka ze zmianami klimatycznymi.....	26
6. Aneks 1. Węgierskie i polskie oficjalne priorytety rządów i platform narodowych w okresie Prezydencji.....	28
7. Aneks 2. Obszary tematyczne i najważniejsze wydarzenia w polityce rozwojowej w 2011 roku.....	30
8. Aneks 3. Harmonogram i opis głównych wydarzeń w polityce rozwojowej w 2011 roku	31
9. Aneks 4. Zmiany klimatyczne.....	33
10. Aneks 5. Wieloletnie Ramy Finansowe.....	34
11. Aneks 6. Linki i kontakty.....	35

Ważniejsze skróty

- AAA (Accra Agenda for Action) – Program Działań z Akry
- AMO (Asociace pro mezinárodní otázky) – Stowarzyszenie na rzecz Spraw Międzynarodowych
- CDE (Centrum pro dopravu a energetiku) – Centrum na rzecz Transportu i Energii
- CODEV (Working Party on Development Cooperation – under the Council) – Grupa Robocza do spraw Współpracy Rozwojowej
- COHAFA (Working Party on Humanitarian Aid and Food Aid) Grupa Robocza Rady do spraw Pomocy Humanitarnej i Żywnościowej
- COHOM (Working Party on Human Rights) – Grupa Robocza do spraw Praw Człowieka
- CONCORD (European NGO Confederation for Relief and Development) – Europejska Konfederacja Organizacji Humanitarnych i Rozwojowych
- CRBM (Campagna per la Riforma della Banca Mondiale) – Kampania na rzecz Reformy Banku Światowego
- CsOs (civil society organizations) – organizacje społeczeństwa obywatelskiego
- DG (Directorate General) – Dyrekcja Generalna
- EC (European Commission) – Komisja Europejska
- EEAS (European External Action Service) – Europejska Służba Działań Zewnętrznych
- ENP (European Neighbourhood Policy) – Europejska Polityka Sąsiedztwa
- EP (European Parliament) – Parlament Europejski
- EU (European Union) – Unia Europejska
- EU-12 – państwa członkowskie, które dołączyły do Unii Europejskiej po 2004 roku, nazywane również nowymi państwami członkowskimi
- EU-15 – państwa członkowskie, które dołączyły do Unii Europejskiej przed 2004 rokiem, nazywane również starymi państwami członkowskimi
- ETS (Emission Trading Scheme) – System Handlu Emisjami
- FAC (Foreign Affairs Council) – Rada do spraw Zagranicznych
- FoRS (České fórum pro rozvojovou spolupráci, Czech Forum for Development Co-operation) – Czeskie Forum Współpracy Rozwojowej
- GAC (General Affairs Council) – Rada do spraw Ogólnych
- GAERC (General Affairs and External Relations Council) – Rada do spraw Ogólnych i Stosunków Zewnętrznych Unii Europejskiej
- HAND (Hungarian Association of NGOs for Development and Humanitarian Aid) – Węgierskie Stowarzyszenie Organizacji Pomocy Rozwojowej i Humanitarnej
- MEPs (members of European Parliament) – posłowie do Parlamentu Europejskiego
- MDG (Millennium Development Goals) – Milenijne Cele Rozwojowe
- MFF (Multiannual Financial Framework) – Wieloletnia Perspektywa Finansowa
- MS (member state) – państwo członkowskie
- NGO (non-governmental organization) – organizacja pozarządowa
- ODA (Official Development Assistance) – Oficjalna Pomoc Rozwojowa
- PCD (policy coherence for development) – spójność polityk Unii Europejskiej na rzecz rozwoju
- UNFCCC (United Nations Framework Convention on Climate Change) – Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmian Klimatu

1. Wstęp

Organizacje pozarządowe działające w obszarze pomocy rozwojowej, które pochodzą z nowych państw członkowskich, dopiero zaczynają się angażować w unijne debaty polityczne na temat polityki rozwojowej. Okres sprawowania przez ich macierzyste rządy Prezydencji w Radzie Unii Europejskiej stanowi dla nich szansę, aby zapoznać się z unijną polityką rozwojową, podjąć działania w tym zakresie i jednocześnie wzbogacić dyskusje wspólnotowe o własny punkt widzenia. Jest to również doskonała okazja do wzmocnienia struktur organizacyjnych platformy narodowej i jej członków oraz nawiązywania przez nią nowych kontaktów w Unii Europejskiej.

Dlatego jest ważne, aby w okresie poprzedzającym objęcie Prezydencji następowała wymiana doświadczeń i informacji między organizacjami ze starych i z nowych państw członkowskich, ale również między platformami narodowymi z nowych krajów i ich członkami. Pozwoli to zapoznać się z najnowszymi wydarzeniami w unijnej polityce rozwojowej i możliwościami prowadzenia działań lobbystycznych w okresie sprawowania Przewodnictwa w Radzie Unii Europejskiej.

Z tego powodu Czeskie Forum Współpracy Rozwojowej – FoRS zorganizowało w dniach 15–17 czerwca 2010 roku wizytę studyjną w Pradze dla około dwudziestu przedstawicieli polskich i węgierskich organizacji pozarządowych. Warsztaty miały głównie na celu wymianę doświadczeń z okresu czeskiej Prezydencji, zarówno w zakresie organizacji działań, jak i rzecznictwa interesów. Co więcej, w trakcie wizyty omówiono wydarzenia w unijnej polityce rozwojowej kluczowe dla 2009 roku, między innymi agendę efektywności pomocy rozwojowej i negocjacje w sprawie zmian klimatycznych. Tak ustalony program umożliwił organizacjom uczestniczącym w wizycie podjęcie refleksji nad wyborem obszarów priorytetowych na czas sprawowania przez ich kraje Prezydencji w świetle doświadczeń Czech. Rozpoczęto także dyskusję na temat możliwości współpracy między Węgrami i Polską w realizacji wspólnych działań.

Warsztaty zostały zorganizowane przez Czeskie Forum Współpracy Rozwojowej – FoRS i GLOPOLIS we współpracy z Grupą Zagranica, HAND, CAN Europe, ActionAid, Heinrich Böll Stiftung i CONCORD. Projekt zrealizowano dzięki pomocy finansowej Forum Polsko-Czeskiego, Unii Europejskiej i Ministerstwa Spraw Zagranicznych Republiki Czeskiej. Program wizyty przedstawiał się następująco. Na początku Meagan Baldwin z platformy CONCORD wyjaśniła, jakie jest znaczenie Prezydencji dla organizacji pozarządowych w obszarze polityki rozwojowej, zwracając uwagę na najnowsze zmiany wynikające z przyjęcia zapisów Traktatu z Lizbony. Następnie Anne-Catherine Claude z ActionAid, Sebastien Blavier z CAN Europe, Elena Gerebizza z CRBM i Kristina Prunerová zaprezentowali stan obecny i kluczowe w 2011 roku tematy w zakresie pomocy rozwojowej, praw człowieka i negocjacji klimatycznych. Zuzana Sládková z Czeskiego Forum Współpracy Rozwojowej – FoRS, Ondřej Kopečný z GLOPOLIS, Jiří Jeřábek z CDE i Michał Thim z AMO podsumowali doświadczenia czeskiej Prezydencji z perspektywy doświadczeń platformy narodowej i organizacji pozarządowych. Ich prezentacje dotyczyły przygotowania strategii rzecznictwa interesów na czas Przewodnictwa w Radzie Unii Europejskiej i jej skutecznej realizacji. Marie Zázvorková z Czeskiego Forum Współpracy Rozwojowej – FoRS przeprowadziła spotkanie z przedstawicielami platform narodowych, poświęcone zarządzaniu projektem przygotowywanym na czas Prezydencji. Rola Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej w państwie sprawującym Przewodnictwo i możliwości współpracy z organizacjami pozarządowymi w tym okresie zostały omówione przez Brigitte Luggin – oficera do spraw komunikacji Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej w Republice Czeskiej. Na koniec wizyty uczestnicy zapoznali się z praktycznymi doświadczeniami z okresu czeskiego Przewodnictwa z perspektywy urzędników, odbyło się bowiem spotkanie z przedstawicielami rządu, na które przybyli: Hana Ševčíková (była dyrektor Departamentu Pomocy Rozwojowej i Pomocy Humanitarnej w Ministerstwie Spraw Zagranicznych), Isabelle Wahedová (była oficer łącznikowy w Stałym Przedstawicielstwie Republiki Czeskiej przy Unii Europejskiej), Andrea Chalupová (pracownica Ministerstwa Spraw Zagranicznych odpowiedzialna za pomoc rozwojową), Jan Tomášek, Martin Svárovský i Daniel Putík (urzędnicy Ministerstwa Spraw Zagranicznych zajmujący się strategią pomocy rozwojowej) oraz Helena Štohanzlová i Jan Látal (Departament Praw Człowieka i Transformacji w Ministerstwie Spraw Zagranicznych). Oddzielne spotkania odbyły się z Antonínem Berdychem, dyrektorem Gabinetu Wiceprezesa Rady Ministrów, i Františkem Zouharem z Czeskiej Agencji Rozwoju.

Dyskusja, która rozpoczęła się podczas wizyty studyjnej w Republice Czeskiej, była następnie kontynuowana w trakcie warsztatów przeprowadzonych na Węgrzech i w Polsce w listopadzie 2010 roku. Węgierski „okrągły stół” został zorganizowany przez HAND, GLOPOLIS i FoRS 3 listopada 2010 roku. Polski „okrągły stół”, sfinansowany przez Forum Polsko-Czeskie, Komisję Europejską i Fundację im. Heinricha Bölla w Warszawie, odbył się 18 listopada 2010 roku. Podczas warsztatów w Warszawie szczegółowo dyskutowano nad potencjalnymi tematami polskiej Prezydencji. Inka Pibilova z Czeskiego Forum Współpracy Rozwojowej – FoRS przedstawiła znaczenie, jakie może mieć Prezydencja dla organizacji pozarządowych zajmujących się polityką rozwojową. Karine Sohet (APRODEV) skoncentrowała się na Wieloletnich Ramach Finansowych Unii Europejskiej oraz roli trzeciego sektora w tym zakresie. Daniel Svoboda

1. Wstęp

zaprezentował różne aspekty skuteczności polityki rozwojowej. Gabriela Svárovská (ekspert niezależny) zajęła się tematem wzajemnych powiązań rozwoju i demokracji w politykach Unii Europejskiej. Na zakończenie Petr Patočka (GLOPOLIS) i Jiří Jeřábek (CDE) podjęli dyskusję nad aktualnymi tematami dotyczącymi zmian klimatu.

Raport stanowi podsumowanie głównych rekomendacji i wniosków, jakie sformułowano podczas spotkań i dyskusji. Chcielibyśmy podziękować wszystkim wymienionym wyżej ekspertom, którzy wnieśli do treści niniejszego raportu obszerne i istotne komentarze.

2. Znaczenie Prezydencji w Radzie Unii Europejskiej dla organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy rozwojowej

Trwająca pół roku Prezydencja w Radzie Unii Europejskiej to okres, w którym jedno państwo członkowskie jest odpowiedzialne za prowadzenie bieżących spraw Wspólnoty. Ponieważ kraj sprawujący Przewodnictwo zarządza codziennymi debatami politycznymi Unii Europejskiej, w ograniczonym stopniu ma możliwość kształtowania porządku obrad i ich priorytetów. Ogólne założenia programu przewodzenia Radzie Unii Europejskiej są opracowywane w ramach trio Prezydencji. Oznacza to, że program jest ustalany przez trzy kraje, które kolejno (łącznie przez osiemnaście miesięcy) sprawują Prezydencję, tym samym podkreślenie znaczenia priorytetów w obszarze polityki rozwojowej zależy od stanowiska całej trójki¹. Nie oznacza to jednak, że dane państwo członkowskie nie może zaakcentować określonych kwestii jako własnych priorytetów (przykładem państw, które skoncentrowały się na sprawach dotyczących pomocy rozwojowej podczas swojej Prezydencji, są Hiszpania i Wielka Brytania). Ponadto unijny porządek prac w obszarze polityki rozwojowej należy do spraw bieżących Unii Europejskiej i jest przewidywalny. Państwo członkowskie sprawujące Przewodnictwo w Radzie Unii Europejskiej powinno być zatem przygotowane do prowadzenia rozmów w tym zakresie.

Okres Przewodnictwa w Radzie Unii Europejskiej jest nie tylko trudnym zadaniem dla administracji nowego państwa członkowskiego, które nie ma jeszcze doświadczenia w prowadzeniu debat na temat unijnej polityki rozwojowej w ujęciu globalnym. Stanowi także wyzwanie dla platformy narodowej i dla organizacji pozarządowych, które powinny odegrać aktywną rolę w trakcie Prezydencji, współpracując na odpowiednio wczesnym etapie w kształtowaniu jej programu, i wyjść poza perspektywę narodową w analizie polityki rozwojowej.

Skuteczność działań platformy narodowej w trakcie Prezydencji może być jednak podważona przez różne czynniki. Proces decyzyjny w Unii Europejskiej zależy bowiem przede wszystkim od woli państw członkowskich i instytucji unijnych, a także wielu obiektywnych czynników, jak choćby kryzys gospodarczy, na które Wspólnota musi niezwłocznie reagować. Na przykład Szwecja – mimo początkowo ambitnego programu swojej Prezydencji w obszarze pomocy rozwojowej – wycofała się z niego ze względu na inne priorytety.

Rolą platformy narodowej zajmującej się polityką rozwojową jest wspieranie – we współpracy z platformami międzynarodowymi – kilku wybranych priorytetów zarówno na poziomie narodowym, jak i Unii Europejskiej. Stanowi to szansę wzmocnienia i platformy narodowej, i pojedynczych organizacji pozarządowych, rozwój relacji z władzami, partnerami i innymi aktorami, podkreślenie własnej pracy i połączenie sił dla osiągnięcia wspólnych celów.

Z perspektywy pojedynczych organizacji pozarządowych zaangażowanie się w Prezydencję może zaowocować zdobyciem nowych kontaktów w środowiskach administracji publicznej (rząd, instytucje Unii Europejskiej, eksperci przybywający do państwa, które przewodniczy pracom Rady Unii Europejskiej) i zawiązaniem nowych partnerstw, sieci i sojuszy (ActionAid, Oxfam, CAN, sieci tematyczne: CONCORD, Eurodad, Eurostep czy Tax Justice Network). Ponadto może się przyczynić do poznania nowych metod pracy (na przykład uzyskanie informacji o sposobach działania innych organizacji pozarządowych i administracji rządowych państw członkowskich oraz nowej wiedzy na temat istoty i treści polityki unijnej) i do zdobycia nowej wiedzy dotyczącej procesu podejmowania decyzji. Wszystkie te czynniki mogą prowadzić do osiągnięcia lepszej widoczności działań organizacji pozarządowych (dla instytucji unijnych, rządu, sieci czy partnerstw), a co za tym idzie – do uzyskania większych środków finansowych. Krótko mówiąc, organizacje pozarządowe mogą więcej zyskać niż stracić. Oczekiwania wobec potencjalnej możliwości oddziaływania powinny być jednak umiarkowane. Prezydencja oznacza przede wszystkim szansę na lepsze zrozumienie polityk na poziomie Unii Europejskiej i globalnym oraz większe zaangażowanie się w ich realizację, zapewnia możliwość zdobycia dodatkowych środków na projekty, prowadzi także do wzrostu świadomości i budowy partnerstw, które będą trwały po zakończeniu Prezydencji.

¹ Przed wejściem w życie instytucji trio Prezydencji państwami, które położyły duży nacisk na pomoc rozwojową, były Hiszpania i Wielka Brytania.

3. Wpływ Traktatu z Lizbony na sprawowanie Prezydencji w obszarze polityki rozwojowej

Po wejściu w życie Traktatu z Lizbony proces decyzyjny w Unii Europejskiej w obszarze polityki rozwojowej pozostaje niejasny, ponieważ wciąż trwa reforma unijnej dyplomacji. W rezultacie organizacje pozarządowe nie mają pewności, jaki będzie przyszły układ sił między instytucjami wspólnotowymi w zakresie podejmowania decyzji w polityce rozwojowej.

Przede wszystkim nie wiadomo, w jakim zakresie pomoc rozwojowa będzie pozostawać w kompetencjach nowo utworzonej Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych i w jakim stopniu kierująca nią Catherine Ashton będzie włączać pomoc rozwojową w obszar spraw zagranicznych Unii Europejskiej. Zgodnie z porozumieniem z 21 czerwca 2010 roku² i decyzją Rady Europejskiej³ w sprawie utworzenia Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych, zarządzanie unijnymi programami pomocowymi w stosunkach zewnętrznych, między innymi w obszarze pomocy rozwojowej i Europejskiej Polityki Sąsiedztwa, pozostanie w zakresie kompetencji Komisji Europejskiej. Mimo to wciąż nie jest pewne, w jakim stopniu Wysoki Przedstawiciel Unii Europejskiej do spraw Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa będzie zaangażowany w programowanie priorytetów tej pomocy. Na przykład kwestie związane z Europejskim Funduszem Rozwoju, Instrumentem Współpracy Rozwojowej oraz Europejskim Instrumentem na rzecz Demokracji i Praw Człowieka muszą być uzgodnione wspólnie przez Wysokiego Przedstawiciela oraz komisarza do spraw rozwoju, co wymaga znacznego zaangażowania na obu poziomach.

Jeśli etap programowania pomocy rozwojowej zostanie zmonopolizowany przez Europejską Służbę Działań Zewnętrznych (kiedy zostaną zatrudnieni wszyscy pracownicy wyższej rangi), istnieje obawa upolitycznienia tej pomocy. Co więcej, gabinet Catherine Ashton wydaje się mniej dostępny dla organizacji pozarządowych w porównaniu z możliwością kontaktowania się z urzędnikami w dyrekcjach generalnych Komisji Europejskiej. Taka nieprzejrzystość jest powodem krytyki ze strony organizacji pozarządowych w dziedzinie współpracy rozwojowej.

Jest pewne, że Catherine Ashton (Wysoki Przedstawiciel Unii Europejskiej do spraw Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa) oraz Andris Piebalgs (komisarz do spraw rozwoju) muszą pracować w zespole. Zwłaszcza że wśród zastępców Wysokiego Przedstawiciela będzie nie tylko minister spraw zagranicznych państwa sprawującego Prezydencję, ale także komisarz do spraw rozwoju oraz komisarz do spraw rozszerzania Unii Europejskiej i polityki sąsiedztwa. Z drugiej strony, Catherine Ashton przewodniczy również kolegium komisarzy, co oznacza, że Andris Piebalgs jest tylko jednym z dwudziestu siedmiu urzędników, którzy współpracują z nią na poziomie tej instytucji. Przyszłość pokaże, w jakim stopniu sprawy polityki rozwojowej będą rozstrzygane konsensualnie przez Komisję Europejską i Wysokiego Przedstawiciela Unii Europejskiej do spraw Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa. Pojawia się na przykład pytanie, czy szefowie unijnych ambasad, którzy będą zobligowani raportować zarówno do Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych, jak i do Komisji Europejskiej, mogą być postawieni w obliczu konfliktu interesów.

Istotnym dylematem procesu decyzyjnego jest określenie, w jakim stopniu Przewodnictwo w Radzie Unii Europejskiej może wpływać na program działań w obszarze polityki rozwojowej, zwłaszcza jeśli się uwzględni słabnącą wraz z wejściem w życie Traktatu z Lizbony rolę tej instytucji. Z jednej strony, pomoc rozwojowa jest obecnie przedmiotem obrad w Radzie do spraw Zagranicznych⁴, kierowanej przez Catherine Ashton, co pozornie osłabia pozycję państwa sprawującego Przewodnictwo, ponieważ program jej prac określa Wysoki Przedstawiciel. Istnieje również możliwość odrzucenia przez Catherine Ashton niektórych priorytetów trio Prezydencji⁵, ponieważ program musi być zatwierdzany przez Wysokiego Przedstawiciela. Niepewność taka pojawiła się na przykład w momencie zatwierdzenia podatku od transakcji finansowych w programie belgijskiej Prezydencji. Niemniej jednak program trio jest dość ogólnie sformułowany, dlatego szczegółowy program Prezydencji – przygotowany odrębnie przez państwo przewodzące Radzie Unii Europejskiej – wciąż pozostaje najbardziej istotny. Z drugiej strony, Prezydencja organizuje jednak nieformalne spotkania ministrów i prowadzi grupy robocze rady, takie jak Grupa Robocza do spraw Współpracy Rozwojowej⁶, które opracowują treść konkluzji rady. Podsumowując, państwo sprawujące Przewodnictwo nadal ma pole do manewru, aby wpływać na kształt agendy unijnej w obszarze pomocy rozwojowej. Jest to zwłaszcza aktualne w 2011 roku, kiedy Europejska Służba Działań Zewnętrznych będzie rozpoczynać swoją działalność.

² Porozumienie polityczne dotyczące utworzenia Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych zostało osiągnięte 21 czerwca 2010 roku między trzema posłami sprawozdawcami Parlamentu Europejskiego (Elmar Brok, Guy Verhofstadt, Roberto Gualtieri), Catherine Ashton, komisarzem Marošem Šefčovičem oraz przedstawicielem hiszpańskiej Prezydencji Miguelem Ángelem Moratinosem.

³ Decyzja Rady z 26 lipca 2010 roku (2010/427/EU).

⁴ Jest to konsekwencja podziału Rady do spraw Ogólnych i Stosunków Zewnętrznych Unii Europejskiej na dwa odrębne gremia – Radę do spraw Ogólnych, zarządzaną przez Prezydencję, oraz Radę do spraw Zagranicznych, prowadzoną przez Wysokiego Przedstawiciela Unii Europejskiej do spraw Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa.

⁵ Trio Prezydencji jest wspólnym Przewodnictwem trzech kolejno po sobie następujących państw w ciągu osiemnastu miesięcy. Partnerami Polski są Dania i Cypr, a Węgier – Hiszpania i Belgia.

⁶ Grupa robocza odpowiedzialna za kwestie polityki rozwojowej, składająca się z ekspertów z państw członkowskich i urzędników. Grupa zazwyczaj spotyka się raz w tygodniu, czasem częściej, zwłaszcza przed posiedzeniami Rady Ministrów. Decyzje przygotowane przez grupę roboczą są podejmowane przez ministrów do spraw rozwoju w ramach Rady do spraw Zagranicznych.

3. Wpływ Traktatu z Lizbony na sprawowanie Prezydencji w obszarze polityki rozwojowej

Ponadto reforma instytucjonalna Unii Europejskiej zostanie w pełni wprowadzona w życie podczas węgierskiej Prezydencji w pierwszym półroczu 2011 roku, a jej konsekwencje staną się widoczne dopiero po tym czasie. Będzie to więc wyzwanie dla węgierskiej i polskiej Prezydencji w podejmowaniu działań w nowych realiach unijnego procesu decyzyjnego.

4. Strategia rzecznictwa interesów w trakcie Prezydencji

Głównym zadaniem platformy narodowej i organizacji pozarządowych podczas Prezydencji sprawowanej przez ich państwo macierzyste jest przede wszystkim prowadzenie działań lobbystycznych na poziomie unijnym i krajowym. Przewodnictwo w Radzie Unii Europejskiej jest także szansą dla platformy narodowej, aby propagować ideę pomocy rozwojowej wśród społeczeństwa, co jest szczególnie istotne z perspektywy nowych państw członkowskich. Z tego względu, oprócz prowadzenia działań lobbystycznych, należy realizować działania upowszechniające pomoc rozwojową.

Przygotowanie strategii rzecznictwa interesów na czas Prezydencji powinno się opierać na następujących działaniach:

Strategia rzecznictwa interesów na czas Prezydencji

Nawiązanie współpracy z międzynarodowymi organizacjami i (lub) platformami

- zaangażować się w działalność odpowiedniej grupy roboczej CONCORD i Grupy Sterującej CONCORD Policy Forum
- przyczynić się do podjęcia prac przez grupy robocze, prezentując narodowe stanowiska, co pozwoli uwzględnić perspektywę nowych krajów członkowskich
- wymieniać informacje z platformą międzynarodową w okresie przed objęciem Prezydencji i po zakończeniu jej sprawowania

Analiza bieżących procesów politycznych w polityce rozwojowej

- przeanalizować najważniejsze procesy we współpracy rozwojowej
- najważniejszymi procesami politycznymi w 2011 roku będą: dialog strukturalny, spójność polityk Unii Europejskiej na rzecz rozwoju, Milenijne Cele Rozwojowe, przegląd Konsensusu Unii Europejskiej na rzecz Rozwoju, Afganistan, Róg Afryki
- uwzględnić priorytety poprzednich Prezydencji

Analiza obecnego układu instytucjonalnego w polityce rozwojowej

- Komisja Europejska: głównie Dyrekcja Generalna DEVCO (była Dyrekcja Generalna do spraw Rozwoju i EuropeAid)
- Parlament Europejski: Komisja Pomocy Rozwojowej (DEVE), Komisja Handlu Międzynarodowego (INTA), Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi (AGRI), Komisja Budżetowa (BUDGET)
- Rada Unii Europejskiej: formalne i nieformalne spotkania Rady do spraw Zagranicznych oraz Grupy Roboczej na rzecz Współpracy Rozwojowej
- organizacja wizyty studyjnej do Belgii lub innego państwa sprawującego Prezydencję

Konsultacje między platformą narodową a administracją rządową na temat priorytetów Prezydencji

- nawiązać współpracę z Ministerstwem Spraw Zagranicznych, Stałym Przedstawicielstwem Rzeczypospolitej Polskiej przy Unii Europejskiej i innymi resortami pośrednio zaangażowanymi w kwestie pomocy rozwojowej, jak Ministerstwo Finansów, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwo Środowiska

4. Strategia rzecznictwa interesów w trakcie Prezydencji

- przeprowadzić proces konsultacji nad narodowymi priorytetami Prezydencji, który powinien się rozpocząć rok przed objęciem Przewodnictwa w Radzie Unii Europejskiej.

Konsultacje między organizacjami pozarządowymi na temat priorytetów Prezydencji

- platforma narodowa powinna utworzyć grupę roboczą do spraw Prezydencji, odpowiedzialną za proces konsultacji z organizacjami pozarządowymi
- przygotować projekt na czas Prezydencji finansowany z EuropeAid

Wybór priorytetów

- ponieważ Prezydencja trwa pół roku, należy wybrać tylko kilka priorytetów (idealnie dwa lub trzy priorytety)
- priorytety należy powiązać z bieżącą agendą Unii Europejskiej i dostosować do priorytetów ustalonych przez trio Prezydencji
- priorytety powinny odzwierciedlać wartość dodaną platformy narodowej i organizacji pozarządowych
- najbardziej korzystne jest sformułowanie niskoprofilowej agendy działań i skupienie się na jej efektywnym wdrożeniu

Działania w trakcie Prezydencji

- w trakcie Prezydencji należy się skoncentrować na działaniach rzeczniczych, nie zaś na organizowaniu dużej liczby warsztatów i konferencji (między innymi dlatego minimum 30% czasu powinno pozostawać w niewykorzystanej rezerwie na wypadek nieoczekiwanych zdarzeń)
- należy z odpowiednim wyprzedzeniem przed Prezydencją zbudować silną koalicję/współpracę organizacji pozarządowych i ustalić podział zadań w ramach tego gremium

Użyteczne narzędzia komunikacyjne w trakcie Prezydencji

- napisanie manifestu – dokumentu podsumowującego priorytety platformy narodowej
- wysyłanie oficjalnych „listów lobbingowych” do narodowej administracji
- przygotowanie studiów przypadku i stanowisk, które powinny być źródłem informacji dla decydentów
- udział przedstawiciela platformy narodowej w oficjalnych wydarzeniach w trakcie Prezydencji (na przykład na poziomie ministrów do spraw rozwoju)
- organizacja warsztatów i konferencji poświęconych przedyskutowaniu określonych zagadnień z decydentami
- organizowanie konferencji prasowych i wydawanie komunikatów prasowych, aby informować na bieżąco opinię publiczną

4. Strategia rzecznictwa interesów w trakcie Prezydencji

4.1 Nawiązanie współpracy z organizacjami międzynarodowymi

Aby prowadzić rzecznictwo interesów, należy najpierw pozyskać odpowiednią wiedzę na temat aktualnych procesów politycznych w polityce rozwojowej. W tym celu warto rozpocząć lub zintensyfikować współpracę z sytuującymi się w Brukseli platformami międzynarodowymi, sieciami i organizacjami, takimi jak CONCORD, ActionAid czy CAN Europe. CONCORD⁷ jest międzynarodową platformą, która łączy platformy narodowe z większości państw unijnych. Jej działalność opiera się na pracy licznych grup roboczych w różnych obszarach tematycznych pomocy rozwojowej, takich jak spójność polityk Unii Europejskiej na rzecz rozwoju, efektywność organizacji pozarządowych, bezpieczeństwo żywności, kwestie klimatyczne⁸. Zaangażowanie platformy narodowej w prace grup roboczych w okresie przed objęciem Prezydencji jest wskazane, umożliwi bowiem pozyskanie odpowiedniej wiedzy. Ponadto platforma narodowa może się przyczynić do wzbogacenia dyskusji w grupach roboczych, przedstawiając punkt widzenia nowych państw członkowskich na kwestie polityki rozwojowej. Taka wymiana poglądów byłaby cenna na przykład w zakresie bezpieczeństwa żywności, zwłaszcza że w 2011 roku odbędzie się przegląd Wspólnej Polityki Rolnej. Jest to ważne, ponieważ stanowiska nowych państw członkowskich w obszarze polityki rozwojowej nie są znane nie tylko wśród decydentów, ale także wśród organizacji międzynarodowych. Nawiązanie współpracy między platformami narodowymi a platformą CONCORD może się więc przyczynić do wypełnienia tej luki.

Co ważne, platforma narodowa powinna się zaangażować w prace Policy Forum CONCORD i Grupy Sterującej, w skład której wchodzi przedstawiciele platform narodowych pochodzących z trzech państw sprawujących kolejno Prezydencję oraz inni eksperci. Jest to najwyższa w hierarchii grupa ekspercka platformy CONCORD, odpowiedzialna za formułowanie postulatów politycznych. Zaleca się, aby wyznaczyć osobę reprezentującą platformę narodową, która zaangażuje się w prace CONCORD Policy Forum co najmniej rok przed Prezydencją i włączy się w działania Grupy Sterującej co najmniej sześć miesięcy przed objęciem Przewodnictwa w Radzie Unii Europejskiej.

Współpraca platformy narodowej z platformą CONCORD powinna się opierać na wymianie informacji w okresie przed Prezydencją i w trakcie jej trwania. Szczególnie istotne są informacje na temat narodowych priorytetów Przewodnictwa, priorytetów platformy narodowej, projektów konkluzji Rady, stanu prac w radzie w zakresie konkretnych elementów polityki rozwojowej oraz ogólnego harmonogramu Prezydencji – informacji o planowanych spotkaniach i wydarzeniach (na przykład spotkaniach Grupy Roboczej do spraw Współpracy Rozwojowej, Rady do spraw Zagranicznych, nieformalnych spotkań ministrów do spraw rozwoju).

W sytuacji, gdy obie strony zdecydują się podjąć bardziej intensywną współpracę, wskazane jest sporządzenie i podpisanie ustaleń między platformą narodową i platformą CONCORD, które określałyby podział zadań i oczekiwane wyniki współdziałania.

Jeśli platforma narodowa chce się skoncentrować na bardzo wąskim obszarze tematycznym podczas Prezydencji, może się zdecydować na współpracę z innymi międzynarodowymi organizacjami pozarządowymi wyspecjalizowanymi w danym zagadnieniu. Na przykład ActionAid może pomóc w kwestiach dotyczących Oficjalnej Pomocy Rozwojowej, skuteczności pomocy, problemu głodu, zmian klimatu, handlu i równouprawnienia płci⁹, ma bowiem duże doświadczenie w prowadzeniu działań lobbystycznych z tego zakresu na poziomie Unii Europejskiej. Ponadto współpracowała już z wieloma platformami narodowymi podczas poszczególnych Prezydencji (na przykład wspólne programy z GLOPOLIS w Republice Czeskiej, pomoc organizacjom pozarządowym w Szwecji i Hiszpanii). ActionAid będzie próbowała nawiązać współpracę z polską i węgierską platformą i przeprowadzić wspólne działania lobbystyczne. Organizacja ta organizuje także wizyty studyjne dla przedstawicieli platform narodowych (partnerów w projekcie GREAT) w Brukseli.

Doświadczenie platformy narodowej, jaką jest Czeskie Forum Współpracy Rozwojowej – FoRS, pokazuje, że współpraca z organizacją międzynarodową była korzystna, ponieważ umożliwiła prowadzenie działań lobbystycznych na poziomie unijnym. Jednocześnie nawiązanie takiego partnerstwa oznaczało wspólną odpowiedzialność za informowanie o działaniach Prezydencji. Wartością dodaną takiego współdziałania było to, że Czeskie Forum Współpracy Rozwojowej – FoRS i pozostałe podmioty zaangażowane w trakcie czeskiego Przewodnictwa wzbogaciły znacznie swoją ekspertyzę, poznały zasady procesu decyzyjnego w Unii Europejskiej i nadal angażują się w unijną politykę rozwojową.

Ponadto, według czeskich doświadczeń, okres Prezydencji przyczynił się do intensyfikacji stosunków z lokalnymi organizacjami pozarządowymi. Na przykład platforma współpracy rozwojowej (Czeskie Forum Współpracy Rozwojowej –

⁷ <http://www.concordeurope.org>

⁸ Por. <http://www.concordeurope.org/Public/Page.php?ID=30> [dostęp: 30 sierpnia 2010 roku]. Aby zapoznać się z możliwością udziału w pracach grup roboczych, wymagany jest kontakt z platformą narodową.

⁹ <http://www.actionaid.org/>

4. Strategia rzecznictwa interesów w trakcie Prezydencji

FoRS) połączyła siły z platformą praw człowieka (DEMAs), aby podjąć temat wsparcia dla demokratycznego zarządzania, oraz z ekologicznymi organizacjami pozarządowymi zrzeszonymi w Zielonym Kole, aby stworzyć koalicję w obszarze polityki klimatycznej.

4.2 Analiza najważniejszych procesów w unijnej polityce rozwojowej

Przed opracowaniem programu i wyborem przez platformę narodową priorytetów na czas Prezydencji główne procesy polityczne w unijnej polityce rozwojowej powinny być dokładnie przeanalizowane, z uwzględnieniem szerszej perspektywy czasowej. Na przykład kluczowymi obszarami tematycznymi, istotnymi w polityce unijnej w 2011 roku, będą¹⁰: dialog strukturalny, spójność polityk Unii Europejskiej na rzecz rozwoju, Milenijne Cele Rozwojowe, przegląd Konsensusu Unii Europejskiej na rzecz Rozwoju, pomoc dla Afganistanu i państw Rogu Afryki. Rozpoczęcie negocjacji w zakresie nowej wieloletniej perspektywy finansowej i przegląd Wspólnej Polityki Rolnej również odegrają ważną rolę w debatach na temat polityki rozwojowej.

Priorytety platformy narodowej powinny się wpisywać w unijne debaty o polityce rozwojowej i w priorytety państwa sprawującego Prezydencję. Nawet jeśli węgierska i polska Prezydencja nie zaprezentują ambitnego programu w zakresie współpracy rozwojowej, to platformy narodowe mogą spróbować włączyć się w debatę na poziomie ogólnoeuropejskim.

Zaleca się, aby platformy narodowe z państw trio Prezydencji połączyły wysiłki i skoordynowały swoje programy. Żadna organizacja pozarządowa i platforma nie jest bowiem w stanie zrealizować własnych priorytetów w sześciomiesięcznym okresie sprawowania Prezydencji. Jak wynika z czerwcowych warsztatów w Pradze, wspólne stanowisko polskich i węgierskich platform może być zbudowane wokół dalszego rozwoju Partnerstwa Wschodniego jako mechanizmu rozwojowego i spójności polityk Unii Europejskiej na rzecz rozwoju. Zapewne polska i węgierska platforma połączą swoje wysiłki na rzecz wsparcia rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w państwach sąsiadujących z Unią Europejską.

4.3 Analiza kluczowych instytucji dla realizacji unijnej polityki rozwojowej

Aby zaplanować działania lobbystyczne na poziomie unijnym i narodowym, należy także określić możliwości interwencji na poziomie instytucji zaangażowanych w realizację polityki rozwojowej. Poszczególne instytucje Unii Europejskiej¹¹ mają często różne stanowiska wobec konkretnych propozycji. Różnice te umożliwiają reakcję ze strony organizacji pozarządowych. Obecnie najważniejszymi instytucjami Unii Europejskiej odpowiedzialnymi za politykę rozwojową są:

■ **Komisja Europejska** – jest odpowiedzialna za przedstawianie propozycji w różnych obszarach polityk unijnych i moderowanie dyskusji między pozostałymi instytucjami i państwami członkowskimi, w tym poszukiwanie konsensualnych rozwiązań. Na poziomie tej instytucji polityką rozwojową zajmuje się Dyrekcja Generalna DEVCO kierowana przez komisarza Andrisa Piebalgsa. Na przykład co roku wiosną jest przedstawiany tzw. Pakiet Wiosenny, który jest regularnie publikowanym komunikatem informującym o ocenie postępów rządów europejskich w realizacji obietnic finansowania rozwoju. W 2009 roku w pakiecie znalazł się plan działań poświęconych osiągnięciu Milenijnych Celów Rozwojowych, podjęto ponadto debatę na temat między innymi handlu, migracji oraz porządku obrad nad spójnością polityk Unii Europejskiej na rzecz rozwoju. Platforma CONCORD prowadzi regularny dialog z Komisją Europejską w imieniu platform narodowych, gdyż jako podmiot ogólnoeuropejski ma w tym zakresie odpowiednią legitymację. Platformy narodowe w trakcie Prezydencji mają jednak możliwość włączania się bardziej intensywnie w ten proces konsultacji, zgodnie z ustaleniami z platformą CONCORD.

¹⁰ Szczegółowy opis jest zawarty w Aneksie 1 i Aneksie 2 na końcu niniejszego raportu.

¹¹ Więcej informacji na temat instytucji unijnych – por. http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/index_en.htm.

4. Strategia rzecznictwa interesów w trakcie Prezydencji

■ **Parlament Europejski** – ma władzę ustawodawczą, ale bez inicjatywy ustawodawczej. Jego znaczenie wzrosło po wprowadzeniu w życie zapisów Traktatu z Lizbony, otrzymał bowiem prawo do współdecydowania (Parlament Europejski ma takie samo prawo odrzucenia propozycji legislacyjnych jak Rada) w blisko czterdziestu nowych obszarach. Posłowie do Parlamentu Europejskiego pozostają raczej otwarci na kwestie związane ze społeczeństwem obywatelskim, gdyż dotyczą one ich wyborców. Platforma narodowa powinna przede wszystkim nawiązać kontakt z Komisją Pomocy Rozwojowej. Posłowie z tej komisji mają zwykle podobne spojrzenie na kwestie dotyczące pomocy rozwojowej, należy więc także podjąć współpracę z posłami z innych komisji, bardziej sceptycznie nastawionych do pomocy rozwojowej. Dotyczy to głównie Komisji Handlu Międzynarodowego, Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Komisji Budżetu, które pośrednio wpływają na kształt polityki rozwojowej i zwykle oponują na postulaty organizacji pozarządowych. Z tego powodu platforma narodowa powinna nawiązać długoterminową współpracę z posłami z własnego kraju, którzy pracują w tych komisjach, i dostarczać im odpowiednią wiedzę specjalistyczną w danych dziedzinach.

Koordinowanie tych działań z platformą CONCORD jest zalecane, ponieważ prowadzi ona działania rzecznicze na poziomie Parlamentu Europejskiego i dysponuje odpowiednimi ekspertami w dziedzinie polityki rozwojowej.

■ **Rada** – jest instytucją reprezentującą rządy państw członkowskich, która pełni funkcję ustawodawczą (oprócz Parlamentu Europejskiego). Z punktu widzenia polityki rozwojowej bardzo istotna jest Rada do spraw Zagranicznych, tworzona przez ministrów spraw zagranicznych państw członkowskich, spotykających się co miesiąc. Współpraca rozwojowa jest na agendzie obrad raz w trakcie trwania każdej Prezydencji. Na podstawie wytycznych tego gremium grupy robocze, na przykład Grupa Robocza do spraw Współpracy Rozwojowej, opracowują treść konkluzji Rady do spraw Zagranicznych. Konkluzje są dokumentem wyznaczającym dalszy rozwój polityki Unii Europejskiej. Uwzględniając, że stanowisko Rady do spraw Zagranicznych jest ustalane z punktu widzenia narodowych interesów państw członkowskich, ważne jest, aby uzyskać odpowiednie informacje na temat zawartości merytorycznej konkluzji na poziomie administracji Prezydencji. Platforma narodowa powinna więc dążyć do wywierania wpływu na treść konkluzji na tym właśnie poziomie (odpowiednich przedstawicieli ministerstw i urzędników w Stałym Przedstawicielstwie swojego kraju przy Unii Europejskiej).

Aby zilustrować proces decyzyjny w obszarze polityki rozwojowej, można przytoczyć przykład ustalania tzw. Pakietu Wiosennego. Jest to raport sporządzany co roku w kwietniu przez Komisję Europejską, którego zawartość tematyczna jest ustalana rok wcześniej. Na podstawie tego dokumentu Rada do spraw Zagranicznych przygotowuje swoje konkluzje dwa razy w roku – w maju i w listopadzie. Treść tzw. Pakietu Wiosennego opiera się także na pracach Grupy Roboczej do spraw Współpracy Rozwojowej (która zwykle przygotowuje projekty konkluzji Rady do spraw Zagranicznych) i na wynikach nieformalnych spotkań ministrów do spraw rozwoju (nieformalna Rada do spraw Zagranicznych). Należy podkreślić, że w ramach prac grup roboczych i nieformalnych spotkań ministrów Prezydencja przewodniczy posiedzeniom. Dlatego też istotne jest rzecznictwo interesów właśnie na tym poziomie. Oczywiście ważne jest także kontaktowanie się z przedstawicielami innych rządów, które uczestniczą w takich spotkaniach, ale jest to mniej osiągalne dla platformy narodowej.

Dobłą praktyką w zaznajomieniu się z unijnym procesem decyzyjnym jest odbycie wizyty studyjnej w Belgii lub w innym państwie sprawującym Prezydencję. Wizyta w Irlandii siedem miesięcy przed objęciem Przewodnictwa przez Republikę Czeską pomogła Czeskiemu Forum Współpracy Rozwojowej – FoRS w lepszym zrozumieniu unijnej polityki rozwojowej.

4.4 Konsultacje między platformą narodową a administracją rządową na temat priorytetów Prezydencji

Konsultacje między platformą narodową a administracją rządową powinny polegać na wymianie opinii na temat priorytetów Przewodnictwa w Radzie Unii Europejskiej, co może zaowocować nawiązaniem współpracy w tym zakresie i zbudowaniem atmosfery wzajemnego zaufania. Platforma musi uwzględnić, że priorytety trio Prezydencji są przygotowywane z dużym wyprzedzeniem i warto zapoznać się z nimi odpowiednio wcześniej, aby móc zaopiniować

4. Strategia rzecznictwa interesów w trakcie Prezydencji

program tego gremium. Taka możliwość jest dostępna dla polskiej platformy narodowej co najmniej do pierwszej połowy 2011 roku, ponieważ program trio obejmującego Polskę nie jest jeszcze gotowy¹².

Należy podkreślić, że mimo różnic w stanowiskach platformy narodowej i administracji rządowej, w trakcie Prezydencji powinno obowiązywać „zawieszenie broni”, a obie strony muszą współdziałać na rzecz osiągnięcia wspólnych celów i utrzymania dobrego imienia kraju w Unii Europejskiej.

Najbardziej kluczowymi instytucjami na poziomie narodowym w obszarze polityki rozwojowej są Ministerstwo Spraw Zagranicznych i Stałe Przedstawicielstwo Rzeczypospolitej Polskiej przy Unii Europejskiej w Brukseli. Nie należy jednak zapominać o innych resortach, które pośrednio są istotne dla pomocy rozwojowej, takich jak Ministerstwo Finansów, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministerstwo Środowiska. Nawiązanie z nimi relacji jest ważne, ponieważ są to instytucje często bardzo sceptycznie nastawione do włączania polityki rozwojowej w swoje dossier. Ważne jest, aby narodowa platforma pozostawała w kontakcie nie tylko z urzędnikami sprzyjającymi postulatowi polityki rozwojowej, ale także z przeciwnikami takich działań. Zaleca się ponadto, żeby w rzecznictwie interesów zajmować stanowisko mniej polityczne, bardziej zaś merytoryczne, i używać rzeczowej argumentacji. Jest to cenniejsze z punktu widzenia urzędników administracji rządowej. Warto również podejmować współpracę z urzędnikami niższego szczebla, ponieważ na tym podstawowym poziomie są wypracowywane konkretne działania, potencjalna kooperacja może więc doprowadzić do wdrożenia postulatów organizacji pozarządowych. Dlatego też zaleca się nawiązywanie takich kontaktów z dużym wyprzedzeniem przed Prezydencją.

Konsultacje na temat narodowych priorytetów Prezydencji powinny się rozpocząć na bardzo wczesnym etapie, najpóźniej rok przed objęciem Przewodnictwa w Radzie Unii Europejskiej. Podejmowanie działań z odpowiednim wyprzedzeniem jest bardzo ważne, ponieważ program zamyka się najczęściej na semestr przed Prezydencją. Na przykład program Przewodnictwa Republiki Czeskiej przedstawiono na nieformalnej Radzie do spraw Ogólnych i Stosunków Zewnętrznych trzy miesiące przed rozpoczęciem Prezydencji. Ponadto podczas przewodzenia Radzie Unii Europejskiej administracja rządowa jest zajęta realizacją programu, nie ma więc możliwości prowadzenia debaty poświęconej priorytetom Prezydencji.

Na przykład czeskie organizacje pozarządowe działające w obszarze propagowania demokracji nawiązały bardzo dobre stosunki z Departamentem Transformacji i Praw Człowieka w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Republiki Czeskiej, co doprowadziło do stworzenia wspólnego programu w celu lansowania Europejskiego Konsensusu na rzecz Demokracji. W rezultacie Europejskie Partnerstwo na rzecz Demokracji, organizacja pozarządowa z siedzibą w Brukseli, w ścisłej współpracy z czeską platformą narodową wspierała zespół Ministerstwa Spraw Zagranicznych w jego działaniach. Dzięki temu możliwe było osiągnięcie porozumienia między różnymi podmiotami. Szczególnie istotna była możliwość komentowania dokumentów rządowych przez przedstawicieli organizacji pozarządowych, co zapewniło organizacjom poczucie realnego wpływu na politykę unijną.

4.5 Konsultacje między organizacjami pozarządowymi na temat priorytetów Prezydencji

Osiągnięcie porozumienia w sprawie wspólnych priorytetów Prezydencji między organizacjami pozarządowymi o różnych profilach jest bardzo długim procesem, dlatego takie konsultacje należałoby rozpocząć najpóźniej rok przed objęciem Przewodnictwa w Radzie Unii Europejskiej. Platforma narodowa powinna być liderem takich negocjacji i utworzyć grupę roboczą w celu przygotowania programu Prezydencji. Zadaniem platformy narodowej jest również opracowanie projektu na czas przewodzenia Radzie Unii Europejskiej. Zarząd platformy narodowej powinien wyjaśnić wszystkim swoim członkom korzyści wynikające z podejmowania działań w trakcie Przewodnictwa, zasady projektu przygotowywanego na czas Prezydencji oraz możliwości udziału w jego opracowaniu i realizacji.

Odwołując się do przykładu czeskiej platformy, warto wspomnieć, że grupa robocza składała się z trzech osób i była odpowiedzialna za opracowanie projektu przygotowywanego na czas sprawowania Prezydencji. Zespół powstał siedem miesięcy przed objęciem Przewodnictwa przez Czechy, Czeskie Forum Współpracy Rozwojowej – FoRS rozpoczęło jednak dyskusję na temat priorytetów Prezydencji już półtora roku wcześniej. Grupa robocza zaangażowała w swoje prace przedstawicieli różnych organizacji pozarządowych, chcąc zebrać jak najszerszą wiedzę specjalistyczną w różnych

¹² Do 16 sierpnia 2010 roku Polska, Dania i Cypr dwukrotnie spotkały się w ramach trio Prezydencji – <http://www.msz.gov.pl/index.php?document=36517> [dostęp: 16 sierpnia 2010 roku].

4. Strategia rzecznictwa interesów w trakcie Prezydencji

dziedzinach (na przykład w sprawie zmian klimatu). Mimo to nie udało się znaleźć porozumienia wśród wszystkich członków grupy. Na przykład GLOPOLIS, czeski think tank w obszarze polityki rozwojowej, i narodowa platforma (Czeskie Forum Współpracy Rozwojowej – FoRS), przygotowały osobne programy, koncentrujące się na różnych aspektach pomocy rozwojowej. Nie wpłynęło to negatywnie na działania lobbystyczne. Zaleca się jednak poszukiwanie synergii w działaniach planowanych przez organizacje. Podmioty pozarządowe powinny mieć bowiem świadomość, że zbyt duża liczba priorytetów może zmniejszyć oczekiwany wpływ na decydentów i media.

4.6 Przygotowanie programu działań na czas Prezydencji

Platforma narodowa powinna pamiętać, że problemy pomocy rozwojowej są horyzontalne dla wielu polityk Unii Europejskiej. Biorąc pod uwagę, że Prezydencja trwa tylko sześć miesięcy, platforma nie może się angażować we wszystkie możliwe procesy polityczne. W związku z tym należy wybrać kilka priorytetów, najlepiej jeden lub dwa. Na przykład głównym priorytetem Przewodnictwa Francji był podatek od transakcji finansowych, Irlandii – bezpieczeństwo ludzi, Szwecji – spójność polityk Unii Europejskiej na rzecz rozwoju.

Wybrane priorytety nie powinny być zbyt ambitne. Wskazane jest nawet, aby działania były niskoprofilowe i żeby skupić się na wypracowaniu stanowiska wobec bieżącej agendy Unii Europejskiej. Obie Prezydencje w 2011 roku będą sprawowane przez nowe państwa członkowskie, wartością dodaną może być więc zapoznanie się z perspektywą nowych krajów w obszarze polityki rozwojowej. Wybór właściwych priorytetów zakłada uwzględnienie kilku aspektów.

Po pierwsze, wybrane priorytety powinny być istotne z punktu widzenia administracji rządowej państwa sprawującego Przewodnictwo. Muszą się one również bezpośrednio wiązać z nadchodzącą agendą Unii Europejskiej i dobrze się wpisywać w listę priorytetów trio Prezydencji. Dokumenty programowe platformy powinny wykorzystywać terminologię używaną przez stronę państwową.

Po drugie, priorytety powinny odzwierciedlać wartość dodaną platformy narodowej. Na przykład platforma ze Słowenii skupiła się na zagadnieniu edukacji rozwojowej, co było postrzegane jako temat w niewystarczającym stopniu rozwinięty w kraju macierzystym. Podjęcie tego zagadnienia przez platformę narodową w trakcie Prezydencji doprowadziło do kontynuacji związanych z nim działań w późniejszym okresie – platforma została zobligowana do opracowania narodowej strategii w tej dziedzinie. Tym samym wzmocniła się jej współpraca z administracją rządową.

Po trzecie, platforma narodowa nie musi się obawiać inicjowania nowych tematów w debacie europejskiej, powinna jednak najpierw przeanalizować, w jakim zakresie jest możliwe podjęcie danego zagadnienia, czy państwa członkowskie, w tym narodowa administracja, są nim zainteresowane i czy jest możliwe do osiągnięcia porozumienie w tej kwestii. Dobrym przykładem takiego działania jest zainicjowanie tematu podatku od transakcji finansowych przez francuską platformę, co nie występowało w unijnym porządku dziennym. Z perspektywy nowych krajów członkowskich obszarem, w którym można łatwiej podjąć nowe tematy, są kwestie humanitarne, wypracowywane na poziomie Grupy Roboczej Rady do spraw Pomocy Humanitarnej i Żywnościowej (COHAFA). Aspekty pomocy rozwojowej są podejmowane na poziomie Grupy Roboczej do spraw Współpracy Rozwojowej (CODEV), a jej prace są zdominowane przez państwa, które są ważnymi donorami tej pomocy.

Może się zdarzyć, że narodowa i międzynarodowa platforma będą prezentowały różne priorytety i nie będą się zgadzały w niektórych obszarach. W takiej sytuacji trzeba zdecydować, w jakich dziedzinach platforma narodowa chce osiągać własne cele, a w jakich kwestiach zamierza współdziałać z organizacjami międzynarodowymi. Rozwiązaniem może być wybór dwóch priorytetów: jednego dotyczącego polityki rozwojowej w ujęciu międzynarodowym i drugiego koncentrującego się na problemach narodowych. Na przykład czeska platforma podjęła temat skuteczności organizacji społeczeństwa obywatelskiego i jednocześnie wspierania demokratycznych rządów oraz wykorzystania zrównoważonych źródeł energii, które były głównymi priorytetami czeskiego rządu.

4.7 Realizacja działań podczas Prezydencji

Przy planowaniu działań realizujących program platformy w trakcie sprawowania Prezydencji należy uwzględnić kilka aspektów. Przede wszystkim trzeba pamiętać, że Przewodnictwo w Radzie Unii Europejskiej to czas prowadzenia działań lobbystycznych, nie zaś organizowania dużej liczby warsztatów i konferencji. Dlatego też co najmniej 30%

4. Strategia rzecznictwa interesów w trakcie Prezydencji

czasu warto pozostawić w niezagospodarowanej rezerwie. Zaplanowanie pełnego programu nie pozwala platformie zareagować na nieoczekiwane problemy, które zazwyczaj występują podczas Prezydencji.

Silna koalicja organizacji pozarządowych musi być zbudowana z dużym wyprzedzeniem przed rozpoczęciem sprawowania Prezydencji, a podział pracy powinien być precyzyjnie uzgodniony. Można to osiągnąć przez odpowiednie wczesne zainicjowanie procesu konsultacji przez platformę narodową, o czym była mowa wyżej. Ważne jest, aby każda strona była świadoma specyfiki działania w trakcie Prezydencji i zaangażowała się w ten proces.

Przydatne narzędzia komunikacji, które mogą usprawnić wdrożenie programu platformy:

■ **Napisanie manifestu**¹³, który jest dokumentem krótko podsumowującym priorytety platformy. Dystrybucja manifestu umożliwi rozpropagowanie postulatów. Dokument należy rozdać na początku sprawowania Prezydencji wszystkim podmiotom na poziomie krajowym i unijnym. Przygotowując manifest, platforma narodowa może się opierać na wiedzy merytorycznej platformy CONCORD. Ścisła współpraca z platformą międzynarodową przy formułowaniu manifestu zapewni spójność postulatów różnych organizacji na arenie unijnej.

■ **„Listy lobbingowe”** – jeśli istnieje potrzeba reakcji na bieżące propozycje polityczne w okresie Prezydencji, zaleca się wysyłanie listów przedstawiających stanowisko platformy w danej sprawie („listy lobbingowe”). Na przykład czeska platforma wysłała dziewięć listów, między innymi do Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Ministerstwa Finansów i Ministerstwa Środowiska. Ich treść dotyczyła takich tematów, jak wpływ kryzysu finansowego na kraje rozwijające się czy międzynarodowe zobowiązania co do udzielanej pomocy. Listy były opracowywane zwykle we współpracy z platformą CONCORD.

■ **Przygotowanie pisemnych stanowisk i studiów przypadku**, które powinny być głównym źródłem informacji dla decydentów. Zaleca się opracowanie takich dokumentów we współpracy z platformą CONCORD lub innymi międzynarodowymi organizacjami pozarządowymi z siedzibą w Brukseli, ponieważ pomaga to zwiększyć poparcie dla działań platformy.

■ **Udział przedstawiciela platformy narodowej w spotkaniach ministrów i grup roboczych.** Podczas sprawowania Prezydencji platforma narodowa ma prawo do udziału w takich spotkaniach, o chęci uczestnictwa musi jednak poinformować administrację rządową z odpowiednim wyprzedzeniem. W przeciwnym wypadku istnieje ryzyko, że ministerstwo może odrzucić taki wniosek, a platforma CONCORD nie ma możliwości wpływu na zmianę tej decyzji. Istnieją dwie formuły zorganizowania takich spotkań:

1. Spotkanie Grupy Roboczej do spraw Współpracy Rozwojowej – zgodnie z tradycją rozpoczętą w trakcie Prezydencji Austrii, platforma CONCORD wraz z przedstawicielem platformy narodowej z państwa sprawującego Przewodnictwo są zapraszani na spotkania tej grupy roboczej. Spotkanie umożliwi wymianę opinii na temat zawartości konkluzji Rady do spraw Zagranicznych. Sekretariat platformy CONCORD wysyła ekspertów z dziedziny omawianej na spotkaniu. Na przykład w trakcie czeskiej Prezydencji odbyły się dwa spotkania Grupy Roboczej do spraw Współpracy Rozwojowej dotyczące wpływu kryzysu finansowego na kraje rozwijające się (rajów podatkowych i spraw finansowych CONCORD).
2. Wysokiej rangi spotkania w trakcie Prezydencji (na przykład podczas nieformalnych spotkań ministrów do spraw polityki rozwojowej). Platforma narodowa powinna spróbować przyczynić się do zorganizowania takich spotkań.

■ **Organizacja warsztatów i konferencji** w celu omówienia istotnych kwestii przez zainteresowane strony i decydentów. Konferencje powinny się odbywać pod patronatem ministra spraw zagranicznych, a udział w nich powinni brać wysokiej rangi urzędnicy, międzynarodowi prelegenci i odpowiednio dobrani uczestnicy. Współpraca z Przedstawicielstwem Komisji Europejskiej może być nawiązana w celu ułatwienia udziału urzędników z instytucji unijnych. Organizacja takich wydarzeń przyczynia się do nagłośnienia podejmowanych kwestii w skali międzynarodowej i stanowi dla platformy możliwość nawiązania kontaktów międzynarodowych.

■ **Organizacja konferencji prasowych i publikowanie komunikatów prasowych**, które pozwalają informować na bieżąco opinię publiczną o najnowszych wydarzeniach w polityce rozwojowej. Przy organizacji takich przedsięwzięć zaleca się jednak wiązać ich terminy z ważnymi wydarzeniami, jak szczyty Organizacji Narodów Zjednoczonych czy Światowy Dzień Praw Człowieka, aby zachęcić do uczestnictwa większą liczbę dziennikarzy.

¹³ Por. na przykład wspólny manifest GLOPOLIS i ActionAid *The world in crisis: securing economies and resources for the poor countries. Manifesto for the Czech Presidency in the EU, January 2009* – http://www.greatproject.eu/public/pages/upload/theworldincrisis_en.pdf [dostęp: 16 sierpnia 2010 roku].

4. Strategia rzecznictwa interesów w trakcie Prezydencji

4.8 Przygotowanie projektu na czas Prezydencji przez platformę narodową

Podczas Prezydencji każdego państwa członkowskiego platforma z danego kraju może się ubiegać o środki finansowe na realizację działań w okresie sprawowania Przewodnictwa w ramach ścieżki budżetowej EuropeAid „Podmioty niepaństwowe i władze lokalne w obszarze pomocy rozwojowej”¹⁴. Celem takich projektów jest zarówno podniesienie świadomości społecznej w kwestiach dotyczących pomocy rozwojowej w poszczególnych państwach członkowskich, jak i wzmocnienie współpracy między krajowymi organizacjami pozarządowymi, rządem, instytucjami unijnymi i organizacjami europejskimi¹⁵. Wybór tematu projektu na czas Prezydencji pozostaje elastyczny, ponieważ zależy od bieżącej polityki Unii Europejskiej.

Ścieżka grantowa z EuropeAid preferuje duże projekty podejmowane w partnerstwie. Na przykład czeski projekt na czas Prezydencji został złożony przez Czeskie Forum Współpracy Rozwojowej – FoRS we współpracy z sześcioma innymi organizacjami. Całkowity budżet wyniósł około 267 tysięcy euro¹⁶. Belgijska i węgierska platforma narodowa otrzymały w 2010 roku dotację w wysokości 250 tysięcy euro każda. Finansowanie ze środków Komisji Europejskiej kształtuje się zwykle na poziomie 75–90% kosztów całkowitych projektu, co oznacza, że pozostałą część środków należy pozyskać z innych źródeł lub zapewnić wkład własny. Czeskie Forum Współpracy Rozwojowej – FoRS uzyskało dodatkowe środki z Ministerstwa Spraw Zagranicznych Republiki Czeskiej w ramach współpracy trójstronnej¹⁷.

Projekt na czas Prezydencji przygotowany przez Czeskie Forum Współpracy Rozwojowej – FoRS dotyczył skuteczności organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Czeskie organizacje pozarządowe przyczyniły się tym samym do podjęcia globalnej dyskusji na ten temat. Organizacja Otwartego Forum Rozwoju Skuteczności Organizacji Społeczeństwa Obywatelskiego¹⁸ umożliwiła podjęcie rozważań nad skutecznością działań organizacji w poprawie życia ludzi ubogich w krajach rozwijających się. Rozwój skuteczności organizacji społeczeństwa obywatelskiego był również zagadnieniem pojawiającym się w innych obszarach priorytetowych czeskiej Prezydencji. Czeskie Forum Współpracy Rozwojowej – FoRS dostosowało więc swoje postulaty do programu rządowego i skupiło się na następujących kwestiach: wsparcie dla demokratycznego zarządzania, rozwój edukacji i podnoszenie świadomości w tym zakresie, rolnictwo i bezpieczeństwo żywności, zrównoważone technologie, transfer środków finansowych migrantów i powszechny rozwój. Temat równouprawnienia płci również zajmował szczególne miejsce, biorąc pod uwagę jego ścisły związek z efektywnością rozwoju. W rezultacie odbyły się trzy seminaria i trzy konferencje, opublikowano piętnaście studiów przypadku i *policy papers*, podjęto ponadto działania lobbystyczne. W dniach 23–24 czerwca 2009 roku zostało zorganizowane wydarzenie zamykające projekt na czas sprawowania Prezydencji. Blisko stu osiemdziesięciu przedstawicieli organizacji społeczeństwa obywatelskiego, donorów i administracji rządowej z państw członkowskich z ponad pięćdziesięciu krajów wzięło udział w wielostronnych debatach w trakcie konferencji. Materiałem informacyjnym był raport *Rozwój skuteczności organizacji społeczeństwa obywatelskiego – nowe możliwości*, który zawierał konkluzje ze wszystkich przeprowadzonych wcześniej studiów przypadku i opracowań.

Na podstawie doświadczeń Czeskiego Forum Współpracy Rozwojowej – FoRS w przygotowywaniu projektu na czas Prezydencji¹⁹ można sformułować kilka rekomendacji.

Po pierwsze, najpóźniej rok przed objęciem Przewodnictwa w Radzie Unii Europejskiej należy rozpocząć przygotowywanie projektu na czas Prezydencji i proces konsultacji z organizacjami pozarządowymi. Powinna być utworzona grupa robocza odpowiedzialna za opracowanie projektu i komunikację ze wszystkimi stronami, w tym z pracownikami EuropeAid w celu uzyskania informacji na temat procesu aplikacji. Urzędnicy Komisji Europejskiej odgrywają kluczową rolę w wyjaśnieniu warunków przyznawania dotacji, w negocjacjach treści i budżetu projektu, a także w akceptacji zmian projektu w trakcie jego realizacji²⁰. Warto więc, aby wszystkie wątpliwości wyjaśniać regularnie

¹⁴ Por. http://ec.europa.eu/europeaid/how/finance/dci/non_state_actors_en.htm [dostęp: 16 sierpnia 2010 roku].

¹⁵ Action Fiche 1 – http://ec.europa.eu/europeaid/documents/aap/2010/af_aap_2010_dci-nsa.pdf, s. 34–36 [dostęp: 16 sierpnia 2010 roku].

¹⁶ Pozostałymi partnerami były ADRA, DWW, EDUCON, GLOPOLIS, Multicultural Centre Prague, People in Need.

¹⁷ Por. http://www.mzv.cz/preview/774-1-MZV/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/trojstranna_spoluprace/index.html [dostęp: 16 sierpnia 2010 roku]. Ponadto należy pamiętać, że proces negocjacji w sprawie wniosku na projekt trwa długo. W związku z tym odpowiedni poziom finansowania realizacji projektu we wstępnej fazie musi być zapewniony przez wnioskodawców.

¹⁸ <http://www.cso-effectiveness.org>

¹⁹ Raport z aktywności jest dostępny na witrynie platformy (<http://www.fors.cz>). Zewnętrzna ewaluacja – por. <http://www.fors.cz/assets/files/CSOEff/PPEvalRep.pdf> [dostęp: 16 sierpnia 2010 roku].

²⁰ Czeskie Forum Współpracy Rozwojowej – FoRS musiało przygotować sześć projektów wniosku przed ostatecznym jego zatwierdzeniem przez EuropeAid. Jest więc wskazane, aby rozpocząć proces negocjacji na tyle wcześniej, aby uniknąć opóźnień. Czeska platforma narodowa miała również pewne trudności z interpretacją części standardowej umowy i wyjaśnien ze strony EuropeAid, które niekiedy były niejednoznaczne. Pomoc może stanowić: *CONCORD reader* (<http://www.concordeurope.org>), EuropeAid Helpdesk (<http://www.puntosud.org/helpdesk-europeaid/doku.php>) oraz *The new Civil Society Helpdesk of EuropeAid* (https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/aidco/index.php/Main_Page).

4. Strategia rzecznictwa interesów w trakcie Prezydencji

z zespołem EuropeAid, zwłaszcza w kwestiach zmian budżetu, zasad udzielania zamówień, kosztów niekwalifikowalnych, dokumentów sprawozdawczych i warunku zapewnienia widoczności projektowi. Dobrą praktyką jest archiwizowanie wszystkich informacji, zarówno elektronicznych, jak i listownych, otrzymywanych z EuropeAid. Pracownicy tej komórki mogą się bowiem zmienić w trakcie realizacji projektu. Ponadto zaleca się zapraszanie przedstawicieli EuropeAid do uczestnictwa w głównych wydarzeniach w ramach projektu i informowanie ich na bieżąco o postępach w realizacji przedsięwzięcia.

Po drugie, projekt na czas Prezydencji – jego cele, działania i budżet – należy zaplanować jak najbardziej realistycznie, na miarę możliwości. Nie wolno zwłaszcza przeszacować skuteczności działań lobbystycznych. Ponadto projekt musi być w pełni zintegrowany z dotychczasową działalnością platformy i pozostałych partnerów. Ścisłą współpracę trzeba podjąć z osobą odpowiedzialną za realizację działań rzeczniczych. W kwestii budżetu zaleca się przeznaczyć wystarczająco dużą ilość środków na wysokiej jakości tłumaczenia i ewaluację zewnętrzną oraz pozostawić rozsądną rezerwę finansową na nieprzewidziane sytuacje.

Po trzecie, jeśli platforma narodowa nie ma wystarczająco dużo zasobów ludzkich i doświadczenia w realizacji dużych projektów międzynarodowych, powinna zaplanować zatrudnienie koniecznej liczby pracowników i ich rekrutację z odpowiednio dużym wyprzedzeniem. Istotne jest, aby koordynator projektu uczestniczył w procesie składania wniosku o dotację. Inne ważne stanowiska, które należy przewidzieć, planując budżet, to doświadczony menedżer z dziedziny finansów, osoby odpowiedzialne za kontakty z mediami i za działania rzecznicze²¹.

Po czwarte, ponieważ projekt na czas Prezydencji jest zwykle realizowany przez konsorcjum, muszą być określone jasne zasady współpracy. Należy zatem podpisać stosowne umowy o partnerstwie przed rozpoczęciem projektu z każdym z partnerów, w tym załączniki, takie jak projekt wniosku, całkowity budżet, ogólne warunki umowy, zasady zamówień publicznych, dokumenty sprawozdawcze, podział zadań i obowiązków. Zaleca się, aby umowa zawierała informację na temat mechanizmów, jakie zostaną podjęte w wypadku nieoczekiwanych zdarzeń. Na początku procesu realizacyjnego należy zorganizować spotkanie informacyjne dla partnerów, na którym będą omówione zasady finansowania i rozliczania projektu. Ponadto, chcąc uniknąć opóźnień w realizacji projektu, partnerzy powinni dysponować pewną elastycznością w podejmowaniu działań. Skupienie odpowiedzialności za podejmowanie decyzji tylko na poziomie zarządu platformy hamuje tempo prac. W trakcie realizacji projektu należy także zadbać o to, żeby wszyscy partnerzy byli w jednakowym zakresie informowani o rozwoju sytuacji.

Po piąte, odpowiednie mechanizmy monitorowania realizacji projektu powinny być opracowane już na wstępnym etapie jego planowania. Ponadto platforma powinna regularnie aktualizować stronę internetową poświęconą projektowi, zamieszczając wszystkie niezbędne informacje.

²¹ Szerzej o problemach organizacyjnych napotkanych przez Czeskie Forum Współpracy Rozwojowej – FoRS w: *External evaluation of FoRS Presidency project* – <http://www.fors.cz/assets/files/CSOEff/PPEvalRep.pdf>, s. 16 [dostęp: 18 sierpnia 2010 roku].

5. Wybrane tematy dotyczące Prezydencji w 2011 roku

5.1. Wieloletnie Ramy Finansowe Unii Europejskiej a rola organizacji pozarządowych

W 2011 roku rozpocznie się proces negocjacji Wieloletnich Ram Finansowych Unii Europejskiej, w których zostanie wskazana całkowita wielkość planowanych wydatków wraz z podziałem na wydatki roczne po 2013 roku²². Konsekwencją wprowadzenia co najmniej pięcioletnich ram finansowych będzie rewizja obecnych wydatków i funkcjonujących instrumentów.

Proces podejmowania decyzji dotyczących budżetu Unii Europejskiej zmienił się wraz z wejściem w życie Traktatu z Lizbony. Zanim to nastąpiło, procedura uchwalania tzw. perspektywy finansowej miała swoje umocowania w uzgodnieniach międzyinstytucjonalnych.

Obecnie proces uchwalania Wieloletnich Ram Finansowych następuje w ramach rozporządzenia, przyjętego jednomyślnie przez Radę po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego wyrażonej przez większość absolutną jego posłów. Takie rozwiązanie w pewnym sensie porządkuje proces negocjacyjny.

Istotne jest zapoznanie się z negocjacyjnymi ramami czasowymi tej procedury (tabela 1).

Tabela 1. Ramy czasowe negocjacji Wieloletnich Ram Finansowych Unii Europejskiej

- 2008–2010 – ogólny przegląd budżetu, debata publiczna
- październik 2010 roku – komunikat Komisji Europejskiej w sprawie wyniku ogólnego przeglądu budżetu, po którym są prezentowane konkluzje Rady (nadal jeszcze nieprzedstawione)
- koniec 2010 roku – konsultacje *online* na temat działań zewnętrznych
- kwiecień 2011 roku – rezolucja Parlamentu Europejskiego na temat priorytetów politycznych Wieloletnich Ram Finansowych
- koniec czerwca 2011 roku – przyjęcie przez Komisję Europejską propozycji prawnych dotyczących przyszłości Wieloletnich Ram Finansowych
- koniec 2012 roku – akceptacja Wieloletnich Ram Finansowych przez Komisję Europejską i następująca po niej zgoda Parlamentu Europejskiego
- koniec 2013 roku – przyjęcie regulacji i zapewnienie odpowiednich instrumentów dla realizacji Wieloletnich Ram Finansowych
- styczeń 2014 roku – wdrożenie Wieloletnich Ram Finansowych na (nieustalony dotąd jeszcze) okres. Komisja Europejska proponuje klauzulę „5 + 5 lat” ze średniookresowym przeglądem stanu rzeczywistego

Pierwsza faza negocjacji rozpocznie się wraz z uruchomieniem przez Komisję Europejską **budżetowej procedury legislacyjnej**. Ma to nastąpić przed **1 lipca 2011 roku**. Kiedy Komisja Europejska przedstawi własną propozycję, państwa członkowskie oraz Parlament Europejski będą zobligowane do przyjęcia swojego stanowiska wobec treści tej propozycji. Mimo że dyskusja nad znaczeniem priorytetów politycznych w negocjacjach budżetowych już się rozpoczęła (na przykład Wspólna Polityka Rolna), **będzie to kluczowy moment na wyrażenie poparcia dla konkretnych elementów budżetu**. Oczekuje się, że proces ustalania pozycji w negocjacjach budżetowych potrwa do początku 2012 roku, dlatego też podczas polskiej Prezydencji prawdopodobnie nie będzie konieczna moderacja formalnej fazy negocjacji. Dopiero gdy zostanie osiągnięte porozumienie na temat ogólnych priorytetów, będą się mogły rozpocząć negocjacje nad konkretnymi instrumentami finansowymi.

Działania wspierające konkretne postulaty dotyczące budżetu Unii Europejskiej powinny być prowadzone dwutorowo – zarówno na poziomie Unii Europejskiej, zwłaszcza wobec Komisji Europejskiej i Parlamentu Europejskiego, jak i na poziomie narodowym. Trzeba pamiętać, że Parlament Europejski ma kompetencję do wywierania presji i blokowania ostatecznych decyzji dotyczących budżetu. W instytucji tej zacznie działać specjalna komisja do spraw negocjacji budżetowych. Warto jednak uwzględnić to, że posłowie Parlamentu Europejskiego reprezentują różne interesy, dlatego osiągnięcie przez nich konsensusu może niekiedy być trudne. Bezpośrednio po przedstawieniu przez

²² „Ramy finansowe określają kwoty rocznych pułapów środków na zobowiązania z podziałem na kategorie wydatków oraz rocznego pułapu środków na płatności. Kategorie wydatków, w liczbie ograniczonej, odpowiadają głównym sektorom działalności Unii” (art. 312 traktatu lizbońskiego).

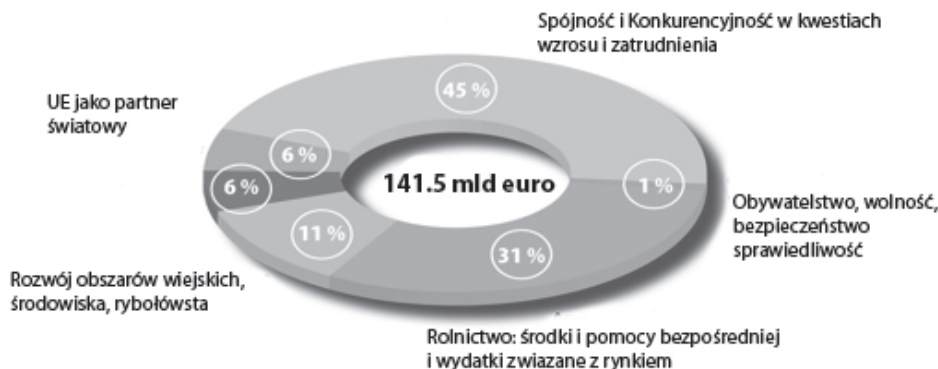
5. Wybrane tematy dotyczące Prezydencji w 2011 roku

Komisję Europejską propozycji legislacyjnych (dotyczących zarówno Wieloletnich Ram Finansowych, jak i odpowiednich instrumentów) niezbędne jest zaangażowanie się w konsultacje i rozpoczęcie dialogu z tymi instytucjami, pamiętając, że ostateczne decyzje dotyczące budżetu są podejmowane przez państwa członkowskie zebrane w Radzie, reprezentowane zazwyczaj przez premierów, ministrów finansów lub ministrów do spraw polityki europejskiej. Wymienione resorty powinny więc być poinformowane o stanowisku organizacji pozarządowych na temat miejsca dla polityki rozwojowej w budżecie Unii Europejskiej. Trzeba podkreślić, że wpływ ministerstw do spraw współpracy rozwojowej podczas debaty dotyczącej budżetu będzie niewielki. Resorty te uzyskują większe uprawnienia dopiero podczas negocjacji konkretnych instrumentów finansowych.

Przedmiot negocjacji

Zaangażowanie się w debatę dotyczącą Wieloletnich Ram Finansowych wymaga poznania i zrozumienia istoty tematów, które będą negocjowane. Obecny (uchwalony na lata 2007–2013) podział budżetu przedstawiono na wykresie 1.

Wykres 1. Podział środków w budżecie na lata 2007–2013

Źródło: Prezentacja Karine Sohet (APRODEV), Warszawa, 18 listopada 2010 roku.

Oczekuje się, że priorytety polityczne Wieloletnich Ram Finansowych będą zgodne ze Strategią Unii Europejskiej 2020, co oznacza, że będą się koncentrować na kwestiach konkurencyjności, wzrostu i innowacyjności. Priorytety te powinny zatem poruszać sprawy dotyczące trwałego wzrostu, rynku pracy, klimatu i energii, reformy Wspólnej Polityki Rolnej i **miejsca Europy w świecie**. Ostatni priorytet wydaje się szczególnie istotny z punktu widzenia organizacji pozarządowych zajmujących się polityką rozwojową.

Negocjacje nad budżetem unijnym odbywają się na trzech poziomach decyzyjnych, co wywołuje różne **dylematy, przed którymi stają organizacje pozarządowe**.

Po pierwsze, w ramach negocjacji nad budżetem unijnym powinny zapaść decyzje dotyczące wielkości zasobów własnych Unii Europejskiej. Obecnie pułap ten wynosi 1,24% dochodu narodowego brutto państw członkowskich, choć w praktyce osiąga wartość 1,07%. W związku z kryzysem ekonomicznym państwa członkowskie zaczęły wysyłać sygnały o konieczności zdecydowanego zmniejszenia procentowego pułapu dochodu narodowego brutto.

W konsekwencji oznaczałoby to mniej środków w budżecie, a co za tym idzie – redukcję środków finansowych przeznaczonych na współpracę rozwojową. Podobna tendencja do cięć budżetowych w ramach pomocy rozwojowej występuje również na poziomie państw członkowskich. Odbywa się to między innymi kosztem zmniejszania funduszy dla organizacji pozarządowych (na przykład Holandia, Szwecja).

Po drugie, podczas uchwalania budżetu unijnego będą podjęte decyzje dotyczące priorytetów politycznych i rozdziału środków między różne pozycje budżetowe. Przykładem może być debata nad tym, czy zasoby finansowe powinny być przeznaczone na sprawy zagraniczne, czy też na politykę rozwojową. Istnieje więc ryzyko, że wydatki na kwestie rozwojowe ulegną zmniejszeniu nie tylko w związku z kryzysem ekonomicznym, ale także z powodu zmieniającego się paradygmatu w dziedzinie stosunków zewnętrznych. Obecnie przeważa pogląd o potrzebie zwiększania inwestycji na kwestie bezpieczeństwa, zwalczania terroryzmu, kontroli migracji. Niekiedy dochodzi również do wykorzystania zasobów na cele militarne (na przykład Afganistan). Oczekiwane zwiększenie środków finansowych na kwestie bezpieczeństwa

5. Wybrane tematy dotyczące Prezydencji w 2011 roku

obejmie zwłaszcza pomoc w nagłych wypadkach, zarządzanie kryzysowe, Wspólną Politykę Zagraniczną i Bezpieczeństwa oraz funkcjonowanie Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych. W konsekwencji może więc nastąpić zmiana paradygmatu pomocy rozwojowej służącej osiągnięciu Milenijnych Celów Rozwojowych na rzecz postrzegania pomocy jako katalizatora wzrostu. Podejście ukierunkowane na wynik i koncentracja jedynie na krótkoterminowych, widocznych rezultatach jest obecnie intensywnie lansowana przez państwa członkowskie, tym samym zdecydowanie mniejsze zainteresowanie budzi proces zmiany społecznej wywołanej pomocą rozwojową. Skutkiem tego jest rozluźnienie długoterminowego strategicznego podejścia we współpracy rozwojowej.

Po trzecie, będzie negocjowana redystrybucja zasobów na **konkretne instrumenty finansowe i ich warunki finansowania**. Efektywność wielu instrumentów geograficznych i tematycznych jest podważana, proponuje się jednak nowe rozwiązania, co z pewnością wymusi częściową rewizję obecnych instrumentów. Zmiany będą dotyczyły między innymi kwestii dostępności dodatkowych funduszy na rzecz łagodzenia skutków zmian klimatycznych, w tym dostosowania się do tych procesów krajów rozwijających się, wzrastającej roli Europejskiego Banku Inwestycyjnego w krajach rozwijających się, integralności Europejskiego Funduszu Rozwoju w ramach budżetu Unii Europejskiej.

Na tym etapie negocjacji nad konkretnymi warunkami finansowania instrumentów powinna być uwzględniona rola organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Z badań przeprowadzonych przez platformę CONCORD²³ wynika, że urzędnicy i politycy pracujący w unijnych instytucjach sądzą, że organizacje pozarządowe zajmujące się polityką rozwojową administrują znacznymi zasobami finansowymi Komisji Europejskiej. Z oficjalnych danych Komisji Europejskiej z 2008 roku wynika jednak, że z 7,9 miliarda euro przeznaczonych na pomoc zagraniczną tylko 1,08 miliarda euro (13,7%) trafiło do organizacji społeczeństwa obywatelskiego, z czego 754 miliony euro (9,5%) otrzymały organizacje pozarządowe. Raport platformy CONCORD wskazuje również na tendencję wspierania sektora polityki społecznej za pomocą wsparcia budżetowego, co prowadzi do zmniejszania się roli organizacji społeczeństwa obywatelskiego w tej sferze. W 2008 roku zarówno środki Komisji Europejskiej (7,9 miliarda euro) przeznaczone na pomoc zagraniczną, jak i wsparcie z Europejskiego Funduszu Rozwoju (4,8 miliarda euro) były w 30% (3,8 miliarda euro) alokowane w ramach wsparcia budżetowego. Znaczenie wsparcia budżetowego w ciągu ostatnich lat poważnie wzrosło (z 17% w 2004 roku do 30% w 2008 roku), podczas gdy budżet zewnętrzny Unii Europejskiej pozostawał na stabilnym, relatywnie niezmiennym poziomie. Wynika więc z tego, że środki finansowe dostępne dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego musiały w latach 2004–2008 ulec zmniejszeniu. Warto zauważyć, że pozyskiwanie funduszy z Unii Europejskiej może być jeszcze trudniejsze, gdyż coraz więcej podmiotów zyskuje możliwość ubiegania się o środki z pomocy rozwojowej. Chodzi tutaj zarówno o sektor prywatny i samorząd lokalny, które są konkurentami organizacji pozarządowych w ubieganiu się o unijne wsparcie finansowe, jak i o aktorów wielostronnych (Organizacja Narodów Zjednoczonych i inne instytucje), którzy również starają się pozyskać pieniądze od Unii Europejskiej. Na przykład w 2008 roku ze stu not koncepcyjnych złożonych wniosków projektowych przez aktorów niepaństwowych i władze lokalne wybrano tylko 5,8% pełnych aplikacji²⁴.

Podstawowe warunki finansowania, które będą przedmiotem dyskusji podczas negocjacji budżetowych, zaprezentowano na wykresie 2.

Wykres 2. Zaproponowane warunki finansowania, które będą przedmiotem dyskusji podczas negocjacji budżetowych

Regranting, granty blokowe, organizacje pośredniczące w redystrybucji dochodów, podejście „konsorcjum”

Poziom współfinansowania (w niektórych wypadkach 100%)

Ulepszenie wykorzystywania systemu ogłoszeń o naborze wniosków (*call for proposals*)

Wsparcie dla sieci („Południe – Południe”, „Północ – Południe”, „Północ – Północ”)

Finansowanie wspólne (*pool funding*) przez donorów

Udział społeczeństwa obywatelskiego w sektorowym i ogólnym wsparciu budżetowym, decentralizacja wsparcia budżetowego dla samorządów lokalnych

Finansowanie działań prowadzonych w Unii Europejskiej

Elastyczne finansowanie w określonych wrażliwych sytuacjach (łączenie pomocy doraźnej, odbudowy i rozwoju)

Źródło: Prezentacja Karine Sohet (APRODEV), Warszawa, 18 listopada 2010 roku.

5.2. Efektywność współpracy rozwojowej

Skuteczność pomocy definiuje się jako ustalenia dotyczące planowania, zarządzania i rozmieszczenia środków wsparcia, które można uznać za wydajne, redukujące koszty transakcyjne i zamierzone w celu osiągnięcia trwałego rozwoju, w tym redukcji ubóstwa. Kluczowym dokumentem dotyczącym powyższej kwestii jest *Deklaracja paryska w sprawie skuteczności pomocy*, podpisana w 2005 roku przez donorów i rządy w celu poprawy zarządzania dwustronnymi strumieniami pomocy. W dokumencie tym przedstawiono pięć podstawowych zasad skuteczności pomocy: harmonizację, wyrównanie, własność, wzajemna odpowiedzialność i zarządzanie ukierunkowane na rezultat. W 2008 roku w Programie Działań z Akry wykorzystano te zasady i oceniono postęp w ich wdrażaniu przy zaangażowaniu bardziej zróżnicowanych aktorów, w tym organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Stwierdzono również, że efektywność postępu będzie oceniana na **IV Forum Wysokiego Szczebla w sprawie Efektywności Pomocy Rozwojowej w południowokoreańskim Busan**, które odbędzie się w dniach 29 listopada – 1 grudnia 2011 roku.

Reguły skuteczności pomocy ustanowione w *Deklaracji paryskiej* koncentrują się na kwestii wydajności – na przykład co najmniej 75% krajów partnerskich powinno uchwalić operacyjne strategie pomocy rozwojowej (własność) lub 40% działań ofiarodawców na tym polu powinno mieć charakter misji wspólnych (harmonizacja). Organizacje społeczeństwa obywatelskiego z całego świata utrzymują jednak, że wydajność transferu środków pomocowych, mimo że istotna, nie jest wystarczająca. Niezbędne jest bardziej całościowe podejście i podjęcie zobowiązań, do których obecnie obowiązująca *Deklaracja paryska* nie ma bezpośredniego zastosowania. Podmioty społeczeństwa obywatelskiego wzywają do takiej **skuteczności polityki rozwojowej**, na którą będą miały wpływ działania wszystkich aktorów zajmujących się rozwojem, w tym donorów i rządów, a które będą dotyczyły poprawy warunków egzystencji ludzi biednych, pozostających na marginesie życia społecznego. Propagują one zrównoważoną pozytywną zmianę, która przez demokratyczne ramy ma przeciwdziałać zarówno głównym przyczynom, jak i symptomom biedy, nierówności czy marginalizacji. Cele skuteczności polityki rozwojowej skupiają się na realizacji praw człowieka i wdrażaniu zrównoważonego rozwoju. Na szczególną uwagę zasługują ponadto prawa kobiet, prawa ludów tubylczych oraz prawo do rozwoju dla państw rozwijających się.

Debata na ten temat toczy się w ramach **Otwartego Forum Organizacji Społeczeństwa Obywatelskiego poświęconego skuteczności polityki rozwojowej**, na którym organizacje z całego świata mogą od 2008 roku konsultować kwestie dotyczące skuteczności polityki rozwojowej i warunków niezbędnych do transferu technologii przyjaznej dla środowiska. Otwarte Forum Organizacji Społeczeństwa Obywatelskiego jest kierowane przez Światową Grupę Ułatwiającą (Global Facilitation Group), która zrzesza dwadzieścia dziewięć podmiotów. Platforma CONCORD jest jednym z członków grupy, pełniąc przy tym funkcję jej sekretariatu. Daniel Svoboda, reprezentujący Czeskie Forum Współpracy Rozwojowej – FoRS piastuje urząd współprzewodniczącego Światowej Grupy Ułatwiającej. Rządy i międzynarodowi donory są kluczowymi partnerami organizacji pozarządowych w tym procesie (czego przykładem może być partnerski Zespół Zadaniowy, który zajmuje się skutecznością polityki rozwojowej organizacji pozarządowych i przyjaznemu środowisku transferowi technologii, zapewniając odpowiedni wkład dla grup roboczych z Komitetu Pomocy Rozwojowej Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju w kwestii skuteczności pomocy). Światowe Zgromadzenie Otwartego Forum Organizacji Społeczeństwa Obywatelskiego zostało zwołane po raz pierwszy w Stambule w 2010 roku. Kolejne, zaplanowane na 2011 rok, ma stanowić mobilizację dla organizacji przed IV Forum Wysokiego Szczebla w sprawie Efektywności Polityki Rozwojowej w południowokoreańskim Busan. Oczekuje się, że konsultacje między organizacjami społeczeństwa obywatelskiego zaowocują wspólną deklaracją, która określi ramowe podstawy efektywności prowadzonej przez nie polityki rozwojowej i będzie podstawą wypracowania minimalnych standardów na rzecz technologii przyjaznych środowisku.

²³ *Facts and Figures. What the official 2008 figures continue to tell us about EC aid and NGOs, CONCORD 2010* – http://www.dochas.ie/Shared/Files/4/Facts_and_Figures_2010.pdf [dostęp: 15 grudnia 2010 roku].

²⁴ *Ibidem*.

5. Wybrane tematy dotyczące Prezydencji w 2011 roku

Wykres 3. Standardy efektywności polityki rozwojowej uzgodnione na Światowym Zgromadzeniu Otwartego Forum Organizacji Społeczeństwa Obywatelskiego w Stambule w 2010 roku

Respektowanie i propagowanie praw człowieka i sprawiedliwości społecznej

Organizacje społeczeństwa obywatelskiego są efektywne jako aktorzy polityki rozwojowej, gdy... rozwijają i wdrażają strategie, działania i praktyki, które propagują indywidualne i zbiorowe prawa człowieka, w tym prawo do rozwoju z poszanowaniem godności, godnej pracy, sprawiedliwości społecznej i równości dla wszystkich ludzi.

Ucieleśnianie równości płci i sprawiedliwości podczas propagowania praw kobiet i dziewcząt

Organizacje społeczeństwa obywatelskiego są efektywne jako aktorzy polityki rozwojowej, gdy... propagują i wdrażają współpracę rozwojową ucieleśniającą równość płci, odzwierciedlając obawy i doświadczenia kobiet, przy jednoczesnym wspieraniu wysiłków kobiet w procesie realizacji ich praw indywidualnych i zbiorowych oraz ich pełnoprawnym udziale w procesach rozwojowych.

Koncentracja na procesie upelnomocniania, demokratycznej własności i uczestnictwie

Organizacje społeczeństwa obywatelskiego są efektywne jako aktorzy polityki rozwojowej, gdy... wspierają proces upelnomocniania i czynnego uczestnictwa ludzi w rozszerzaniu ich demokratycznej własności na polityki i inicjatywy rozwojowe, które mają wpływ na ludzkie życie, ze szczególnym naciskiem na kwestie biedy i marginalizacji

Propagowanie równowagi ekologicznej

Organizacje społeczeństwa obywatelskiego są efektywne jako aktorzy polityki rozwojowej, gdy... rozwijają i wdrażają priorytety i poglądy propagujące równowagę ekologiczną obecnych i przyszłych pokoleń, w tym natychmiastową odpowiedź na kryzys klimatyczny, szczególną uwagę zwracając się na społeczno-ekonomiczne, kulturalne i miejscowe warunki uzyskania ekologicznej spójności i sprawiedliwości.

Przejrzystość i odpowiedzialność w praktyce

Organizacje społeczeństwa obywatelskiego są efektywne jako aktorzy polityki rozwojowej, gdy... demonstrują trwałe organizacyjne zobowiązanie do przejrzystości, złożonej odpowiedzialności i spójności w działaniach wewnętrznych.

Prowadzenie sprawiedliwego partnerstwa i współpracy

Organizacje społeczeństwa obywatelskiego są efektywne jako aktorzy polityki rozwojowej, gdy... zobowiązują się do przejrzystych, swobodnych i równych stosunków z organizacjami i innymi aktorami polityki rozwojowej. Stosunki te opierają się na wspólnych celach i wartościach w kwestii rozwoju, wzajemnym szacunku, zaufaniu, niezależności organizacyjnej, długookresowym wzajemnym współdziałaniu, solidarności i światowym obywatelstwie.

Tworzenie wiedzy i dzielenie się nią, zobowiązanie do wspólnej nauki

Organizacje społeczeństwa obywatelskiego są efektywne jako aktorzy polityki rozwojowej, gdy... podnoszą poziom własnej wiedzy na podstawie zdobytego wcześniej doświadczenia, przejmując je od innych organizacji i pozostałych aktorów zajmujących się polityką rozwojową, scalając dane z praktyki rozwojowej i jej rezultatów, w tym wiedzy i mądrości lokalnych i tubylczych wspólnot, wzmacniając innowacje i wizję przyszłości.

Zobowiązanie do realizacji pozytywnej, zrównoważonej zmiany

Organizacje społeczeństwa obywatelskiego są efektywne jako aktorzy polityki rozwojowej, gdy... współpracują w celu osiągnięcia zrównoważonych rezultatów i wpływów swoich działań rozwojowych, skoncentrowanych na wynikach i warunkach trwałej zmiany dla ludzi, ze szczególnym uwypukleniem problemów biednych i pozostających na marginesie, zapewniając trwałość dziedzictwa dla obecnych i przyszłych pokoleń.

Źródło: Prezentacja Daniela Svobody (Czeskie Forum Współpracy Rozwojowej – FoRS), Warszawa, 18 listopada 2010 roku.

5. Wybrane tematy dotyczące Prezydencji w 2011 roku

Proces globalnych konsultacji z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego w sprawie efektywności polityki rozwojowej osiągnie punkt kulminacyjny w 2011 roku. Organizacje powinny więc podjąć **działania prowadzące do wdrożenia rezultatów osiągniętych na Zgromadzeniu Światowym Otwartego Forum Organizacji Społeczeństwa Obywatelskiego w Stambule**. W związku z tym należy szczegółowo przedyskutować następujące tematy: **zastosowanie zasad ze Stambułu**, dotyczących efektywności polityki rozwojowej organizacji społeczeństwa obywatelskiego w praktyce, **wskaźniki i procedury**, które mogą być wykorzystane w zastosowaniu zasad efektywności polityki rozwojowej na poziomie państwowym, zapewnienie przez pozostałych aktorów zajmujących się rozwojem **minimalnych standardów na rzecz technologii przyjaznej środowisku**. Szczególne znaczenie dla efektywności polityki rozwojowej mają również **rekommendacje udzielone** przez organizacje pochodzące z dwunastu nowych państw członkowskich Unii Europejskiej w procesie konsultacji w ramach Otwartego Forum Organizacji Społeczeństwa Obywatelskiego. Jako punkt odniesienia mogą służyć na przykład doświadczenia Czeskiego Forum Współpracy Rozwojowej – FoRS. Czeska platforma organizacji pozarządowych zajmujących się polityką rozwojową już rozpoczęła konsultacje w sprawie kodeksu postępowania w sprawie efektywności (kontynuacja projektu Prezydencji z 2009 roku). Za cel postawiono sobie ocenę standardów efektywności polityki rozwojowej i doprowadzenie do ich podniesienia. Kodeks postępowania będzie dostępny na stronie internetowej Czeskiego Forum Współpracy Rozwojowej – FoRS tuż po tym, gdy zostanie uzgodniony (prawdopodobnie w połowie 2011 roku).

Rola, jaka przypadnie węgierskim i polskim organizacjom społeczeństwa obywatelskiego w 2011 roku, będzie się koncentrować na angażowaniu ich członków w globalną dyskusję dotyczącą efektywności polityki rozwojowej, wzbudzeniu zainteresowania urzędników państwowych tym procesem i wsparciu go na poziomie Unii Europejskiej. Aby wsparcie to okazało się skuteczne, treść procesu konsultacji powinna być w pełni zrozumiała. Dlatego też zachęca się węgierskie i polskie organizacje do dołączenia do Otwartego Forum Organizacji Społeczeństwa Obywatelskiego i (lub) do konsultowania z innymi organizacjami z grupy roboczej platformy CONCORD kwestii efektywności polityki rozwojowej organizacji pozarządowych.

5.3. Demokracja i rozwój

Wzajemne powiązanie demokracji i współpracy rozwojowej w polityce działań zewnętrznych Unii Europejskiej jest obecnie przedmiotem dyskusji na poziomie Wspólnoty²⁵. Z kolei w debatach politycznych zaczyna się dostrzegać i stopniowo podejmować związek między prawami człowieka, demokracją a rozwojem. Polityka rozwojowa Unii Europejskiej w coraz większym stopniu dotyczy warunków życia ludzi i wspólnot lokalnych. W unijnej polityce praw człowieka już dawno uznano znaczenie takich praw społecznych i ekonomicznych, jak prawo do odpowiednich standardów życia, prawo do żywności czy prawo do edukacji. Niezbędne usługi socjalne stanowią integralną część międzynarodowych praw człowieka i oczekuje się, że zostaną wykorzystane wszystkie możliwe sposoby ich wsparcia wszędzie tam, gdzie ich funkcjonowanie jest zagrożone. Unia Europejska włączyła do swojej polityki rozwojowej zasady dobrego rządzenia, uznając demokrację i szacunek dla praw człowieka jako integralne elementy procesu zrównoważonego rozwoju i osiągania jego głównych celów. Pojęcie to jest powoli zastępowane przez całościowe i postępowe określenie *democratic governance*, czyli umacnianie społeczeństwa obywatelskiego, równość płci i ochrona grup wrażliwych w ramach walki z ubóstwem²⁶.

Niezbędne jest dalsze rozwijanie zintegrowanego podejścia do polityk Unii Europejskiej, łączącego wspieranie demokracji z rozwojem. Dwa procesy już zbieżają w tym kierunku – wdrożenie konkluzji Rady w sprawie Wsparcia Demokracji w Stosunkach Zewnętrznych Unii Europejskiej²⁷ oraz Europejskie Kompendium Transformacji. W czasach kryzysu ekonomicznego i rosnących wyzwań o charakterze globalnym powinno się podjąć każdy wysiłek w celu poprawy spójności, wydajności i możliwych synergii unijnej współpracy rozwojowej z propagowaniem demokracji.

Konsensus Unii Europejskiej w sprawie Wsparcia Demokracji

Konsensus Unii Europejskiej w sprawie Wsparcia Demokracji to idea stworzenia ogólnych ram polityk zewnętrznych Unii Europejskich i państw członkowskich służących wspieraniu demokracji. Istotne jest, żeby ramy te miały dużo szerszy

²⁵ Szerzej – por. K. Grzybowska, J. Kucharczyk, *Enter the Dragons: Emerging global powers and their impact on Western democracy and development aid policy debate*, PASOS Working Paper 2010.

²⁶ Konsensus Unii Europejskiej w sprawie Rozwoju definiuje ubóstwo całościowo: „Biorąc pod uwagę ubóstwo w stosunku do ludzkich zdolności w takich kwestiach, jak bezpieczeństwo konsumpcji i żywności, zdrowia, edukacji, praw, możliwości bycia usłyszanym, bezpieczeństwa ludzkiego, szczególnie biednych, godności i godnej pracy, *democratic governance* jest traktowana jako część zrównoważonego rozwoju”.

²⁷ 2974th External Relations, Council meeting Brussels, 17 listopada 2009 roku.

5. Wybrane tematy dotyczące Prezydencji w 2011 roku

charakter niż porozumienie osiągnięte do tej pory przez trio Prezydencji Francji, Czech i Słowenii (wyrażone w Konkluzjach Rady w sprawie Wsparcia Demokracji w Stosunkach Zewnętrznych Unii Europejskiej). Inspirowany Konsensusem Unii Europejskiej w sprawie Rozwoju, Konsensus Unii Europejskiej w sprawie Wsparcia Demokracji ma za zadanie wzmocnić zaangażowanie polityczne Unii Europejskiej, zwiększyć spójność unijnych instytucji i wysiłków państw członkowskich w wypracowaniu jednej strategii i ustanowieniu wspólnych zasad propagowania demokracji, a także włączyć Parlament Europejski oraz społeczeństwa obywatelskie i polityczne w ustanowienie porozumienia dotyczącego zasad tej strategii i tego, w jaki sposób europejska „soft power” powinna prowadzić działania zapewniające wsparcie demokracji. Wizja demokracji wypracowana przez Unię Europejską jest ponadto potrzebna jako skuteczna alternatywa dla innych modeli demokracji, które pozostają niezgodne z unijnym rozumieniem tego terminu. Postępy działań politycznych związanych z wprowadzeniem Konsensusu Unii Europejskiej w sprawie Wsparcia Demokracji przedstawiono w raporcie *Budowanie Konsensusu polityk Unii Europejskiej w sprawie Wsparcia Demokracji*²⁸. Wyjaśniono tam, że idea Konsensusu Unii Europejskiej w sprawie Wsparcia Demokracji została opracowana w 2006 roku, po tym jak Sekretariat Generalny Rady opublikował discussion paper dotyczący konieczności rozwoju bardziej przejrzystego profilu Unii Europejskiej w zakresie wsparcia demokracji. W trakcie francuskiej Prezydencji, w Grupie Roboczej do spraw Praw Człowieka podjęto dyskusję o potrzebie konsolidacji unijnej agendy wsparcia demokracji. Ostatecznie podczas czeskiego Przewodnictwa odbyła się debata w Grupie Roboczej do spraw Praw Człowieka, której wynikiem było powierzenie specjalnego zadania przedstawicielom państw członkowskich zebranych w tej grupie i w Grupie Roboczej do spraw Współpracy Rozwojowej, polegającego na przygotowaniu dokumentu z postulatami, które muszą być wzięte pod uwagę przez państwa członkowskie i instytucje w procesie osiągania porozumienia. Ponadto Komisja Europejska i Sekretariat Generalny Rady zaproponowały wspólny dokument z rekomendacjami w sprawie instrumentów, strategii i stanu ich wdrożenia. Debata prowadzona przez czeską Prezydencję i oba te dokumenty uitorowały drogę dla Konkluzji Rady w sprawie Wsparcia Demokracji w Stosunkach Zewnętrznych Unii Europejskiej, wynegocjowanych podczas szwedzkiej Prezydencji i przyjętych przez Radę w listopadzie 2009 roku (o czym będzie jeszcze mowa).

Debata nad Konsensusem Unii Europejskiej w sprawie Wsparcia Demokracji może być utrudniona z powodu istniejących obecnie licznych wyzwań. Głównym problemem wydaje się brak spójności instytucjonalnej w kwestiach wsparcia demokracji i rozwoju, w związku z wejściem w życie Traktatu z Lizbony i rozpoczęciem złożonego procesu tworzenia Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych. Nadal nie wiadomo, jakie będzie miejsce i jaka będzie pozycja „struktury praw człowieka” w Europejskiej Służbie Działań Zewnętrznych, w tym Prezydencji w Grupie Roboczej do spraw Praw Człowieka. Podział kompetencji w kwestii polityki rozwojowej między Komisją Europejską (komisarz do spraw rozwoju, nowa Dyrekcja Generalna DEVCO) a Wysoką Przedstawiciel Unii Europejskiej do spraw Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa także pozostaje niejasny.

Wzmocnienie wzajemnych powiązań między demokracją i rozwojem można osiągnąć przez połączenie wsparcia demokracji z aktualnymi debatami nad skutecznością polityki rozwojowej. Do ożywienia dyskusji dotyczącej Konsensusu Unii Europejskiej w sprawie Wsparcia Demokracji może posłużyć przegląd Konsensusu Unii Europejskiej w sprawie Rozwoju²⁹, będący całościową strategią polityk państw członkowskich i Unii Europejskiej w zakresie współpracy na rzecz rozwoju, która ustanawia podstawowe zasady i cele oraz jednolity obraz unijnych polityk rozwojowych. Konsensus Unii Europejskiej w sprawie Rozwoju jest potwierdzeniem tego, że „postęp w ochronie praw człowieka, good governance i demokratyzacji stanowi podstawę zmniejszania ubóstwa i zrównoważonego rozwoju”³⁰. Można podjąć dyskusję nad tymi kwestiami, Polska zobowiązała się bowiem skupić na zagadnieniu efektywności polityki rozwojowej podczas swojej Prezydencji w Unii Europejskiej w 2011 roku. Ponieważ problem wsparcia rozwoju demokracji łączy się z zagadnieniem efektywności polityki rozwojowej, może być wprowadzony na agendę spotkań Rady do spraw Zagranicznych dotyczącej rozwoju lub rozważany podczas wspólnych posiedzeń ministrów rozwoju i spraw zagranicznych w trakcie polskiej Prezydencji. Spotkania te stanowią okazję do odbycia strategicznej debaty. Można również podjąć wysiłki na rzecz włączenia działań wspierających demokrację do projektów politycznych, takich jak „Inicjatywa szybkiej ścieżki ku podziałowi pracy”, które powinny poprawić współpracę Unii Europejskiej z państwami członkowskimi w około czterdziestu krajach partnerskich³¹.

²⁸ Por. raport z konferencji: *Building consensus about EU policies on Democracy Support*, Praha, 2009 rok – <http://www.epd.eu/uploads/68f92bc22fcb0184b90bb2e6e73b62.pdf> [dostęp: 16 grudnia 2010 roku].

²⁹ Por. http://ec.europa.eu/governance/impact/planned_ia/docs/198_dev_review_consensus_development_en.pdf [dostęp: 16 grudnia 2010 roku].

³⁰ Por. http://ec.europa.eu/development/icenter/repository/eu_consensus_en.pdf [dostęp: 16 grudnia 2010 roku].

³¹ Por. raport Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju *Drugie sprawozdanie monitorujące na temat Inicjatywy UE w sprawie szybkiej ścieżki ku podziałowi pracy*, 2009 rok – <http://www.oecd.org/dataoecd/36/43/45488935.pdf> [dostęp: 16 grudnia 2010 roku].

5. Wybrane tematy dotyczące Prezydencji w 2011 roku

Wdrożenie Konkluzji Rady w sprawie Wsparcia Demokracji w Stosunkach Zewnętrznych Unii Europejskiej

Jak już wspomniano, jednym z rezultatów debaty na temat Konsensusu Unii Europejskiej w sprawie Wsparcia Demokracji był przyjęcie w listopadzie 2009 roku Konkluzji Rady w sprawie Wsparcia Demokracji w Stosunkach Zewnętrznych Unii Europejskiej³². Ich wdrożenie jest wyzwaniem w 2011 roku. W konkluzjach jasno określono dalsze wzmocnienie stosunków zewnętrznych Unii Europejskiej w sferze rozwoju i konsolidacji demokracji, rządów prawa, przestrzegania praw człowieka i podstawowych wolności. Jednocześnie powstrzymano się od formowania nowej polityki unijnej służącej propagowaniu demokracji. Przyjęto odmienną optykę – wsparcie demokracji ma następować przez wszystkie istniejące dotąd polityki i instrumenty w ramach Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa oraz **polityki rozwojowej**, przy wykorzystaniu takich narzędzi, jak różne instrumenty finansowe, misje obserwacyjne podczas wyborów, misje w ramach Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony, działania na forach wielostronnych. Konkluzjom towarzyszył *Plan działania na rzecz wspierania demokracji w stosunkach zewnętrznych Unii Europejskiej*. W dokumencie tym uwypuklono sześć obszarów, w których należy podjąć dalsze działania: podejście właściwe dla danego państwa, dialog i partnerstwo, spójność i współpraca w Unii Europejskiej, integracja (*mainstreaming*), współpraca międzynarodowa, widoczność. Pierwszy raport w sprawie wdrożenia omawianych konkluzji zaprezentowano państwom członkowskim na początku grudnia 2010 roku. Z raportu wynika, że proces cały czas pozostaje w początkowej fazie – dopiero wybrano państwa, które mają zrealizować projekty pilotażowe³³. Raport przewiduje jednak, że faza pilotażowa przyczyni się do rozwoju metodologii wdrożenia, a najwięcej uwagi poświęci się określeniu „podejścia właściwego dla danego państwa”. Proces pilotażowego wdrożenia będzie obejmował: democentryczny wizerunek kraju i analizę słabości, spis dotychczasowej współpracy (i ocenę wydajności tej współpracy) na polu wspierania demokracji, analizy tego, czy różne sposoby wsparcia demokracji (od programów geograficznych i dialogu politycznego do Europejskiego Instrumentu na rzecz Demokracji i Praw Człowieka oraz Instrumentu na Rzecz Stabilności) uzupełniają się wzajemnie, wykaz wszystkich stron i ich wyników.

Istnieje ryzyko spowolnienia procesu wdrażania konkluzji z powodu innych istotnych kwestii będących przedmiotem agendy Unii Europejskiej (na przykład walka z kryzysem ekonomicznym) oraz braku politycznego wsparcia większości państw członkowskich, które dążyłyby do dalszego rozwoju tego procesu. Mimo tych trudności organizacje pozarządowe mogą podjąć wysiłki na rzecz ożywienia procesu wdrażania konkluzji. Może być to osiągnięte, gdy podmioty trzeciego sektora podejmą się monitoringu wdrażania *Planu działania na rzecz wspierania demokracji w stosunkach zewnętrznych Unii Europejskiej*, uzgodnionego jako część Konkluzji Rady w sprawie Wsparcia Demokracji w Stosunkach Zewnętrznych Unii Europejskiej z listopada 2009 roku. Organizacje społeczeństwa obywatelskiego muszą się upewnić, że raport w sprawie projektów pilotażowych zostanie przedstawiony zgodnie z harmonogramem i będzie poddany publicznym konsultacjom, powinny również zaoferować pomoc podczas jego przyszłego wdrażania. Jest to istotne, zwłaszcza że obecny raport – zaprezentowany w grudniu 2010 roku przez Wspólny Zespół Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych – nie informuje jasno o sposobie postępowania po zakończeniu fazy pilotażowej.

Chcąc wprowadzić powyższe kwestie do debaty politycznej na wyższym szczeblu, zarówno Polska, jak i państwa, które będą sprawować późniejsze Prezydencje, powinny dążyć do sfinalizowania prac nad drugimi konkluzjami Rady (oczekiwano, że zostaną one zaprezentowane pod koniec 2010 roku). Z całą pewnością kilka państw członkowskich jest zainteresowanych kontynuacją tego procesu, w tym inicjatorzy procesu – Szwecja i Republika Czeska, oraz Holandia, Finlandia, Wielka Brytania i Francja.

Organizacje pozarządowe powinny ponadto naciskać na integrację Konkluzji Rady w sprawie Wsparcia Demokracji w Stosunkach Zewnętrznych Unii Europejskiej z innymi obszarami polityki w wymiarze zewnętrznym, zwłaszcza polityką bezpieczeństwa. Komplementarność wsparcia demokracji i pomocy rozwojowej Unii Europejskiej powinna mieć charakter coraz bardziej systematyczny w takich sferach, jak reforma administracji publicznej i wzmocnienie instytucjonalne (szczególnie w świetle rozszerzania stosowania takich instrumentów, jak wsparcie budżetowe czy „szerokie” podejście sektorowe).

Opracowanie Wieloletnich Ram Finansowych Unii Europejskiej, które będą obowiązywały po 2013 roku, umożliwia podjęcie dyskusji nad włączeniem celów konkluzji w mechanizm finansowy (łącznie z Europejskim Instrumentem na rzecz Demokracji i Praw Człowieka, Instrumentem Współpracy na rzecz Rozwoju i instrumentami geograficznymi). Instrumentem odpowiednim dla Partnerstwa Wschodniego, jednego z polskich priorytetów, jest Europejski Instrument Sąsiedztwa i Partnerstwa. Z punktu widzenia wsparcia demokracji, ważnymi tematami pozostają na przykład: spójność między

³² Konkluzje Rady w sprawie Wsparcia Demokracji w Działaniach Zewnętrznych UE, Bruksela, 17 listopada 2009 roku.

³³ Mołdawia – Wschodnie Sąsiedztwo, Kirgistan – Azja Centralna, Liban – Południowe Sąsiedztwo, Ghana, Benin, Wyspy Salomona – Afryka, Karaiby, region Pacyfiku, Boliwia – Ameryka Łacińska, Mongolia, Filipiny, Indonezja, Malediwy – Azja.

5. Wybrane tematy dotyczące Prezydencji w 2011 roku

instrumentami, ocena rozbieżności, dostosowanie istniejących instrumentów Unii Europejskiej (na poziomie regulacji prawnych) w celu umożliwienia większej elastyczności, wykraczającej poza wymagania cyklu projektu, aby było możliwe wsparcie procesu zmian.

Inną możliwością jest Inicjatywa na rzecz Zarządzania (Governance Initiative) dla krajów Afryki, Karaibów i rejonu Pacyfiku, w tym Transza Motywacyjna na rzecz Zarządzania (Governance Incentive Tranche), która została uznana przez wspólny zespół Komisji Europejskiej i Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych za odpowiedni instrument finansowy wsparcia demokracji. Inicjatywa na rzecz Zarządzania dla krajów Afryki, Karaibów i rejonu Pacyfiku ma na celu wsparcie zarządzania w krajach partnerskich. Oprócz pomocy dla Afrykańskiego Mechanizmu Samooceny Propagowania Dobrego Zarządzania (African Peer Review Mechanism) jej głównym elementem jest Transza Motywacyjna na rzecz Zarządzania – mechanizm udostępniający dodatkowe środki dla państwa z grupy krajów Afryki, Karaibów i rejonu Pacyfiku, które podejmie program reformujący w kierunku demokratycznego zarządzania. W dziesiątym Europejskim Funduszu Rozwoju zarezerwowano na takie wydatki 2,7 miliarda euro. Aby kraje partnerskie mogły skorzystać z transzy, zachęcano je do przedstawiania Planów Działania na rzecz Zarządzania (Governance Action Plan), które były następnie włączane do strategii krajowych. Jakościowa ocena planów zaprezentowanych przez kraje partnerskie determinowała alokację dodatków motywacyjnych, które – po włączeniu – podnosiły ogólną wielkość przydzielonych środków dla kraju (transzy). Transza Motywacyjna na rzecz Zarządzania była gwarancją, że kraje Afryki, Karaibów i rejonu Pacyfiku zobowiązały się do wdrażania reformy zarządzania w różnych dziedzinach.

Europejskie Kompendium Transformacji

Europejskie Kompendium Transformacji jest badaniem, które ma na celu wskazanie sposobu, w jaki można wykorzystać doświadczenia z transformacji nowych państw członkowskich Unii Europejskiej w sferze współpracy na rzecz rozwoju. Zostało ono przygotowane przez niezależnego eksperta w latach 2009–2010. Zadaniem kompendium jest zestawienie wszystkich doświadczeń z okresu transformacji, zgromadzonych w tak różnych dziedzinach, jak reformy ekonomiczne, społeczne czy rolne, oraz zapewnienie odpowiednich rekomendacji w celu wsparcia procesu transformacji w państwach rozwijających się.

Idea Europejskiego Kompendium Transformacji opiera się na Konsensusie Unii Europejskiej w sprawie Rozwoju. Głównym celem badania była chęć wykorzystania takich doświadczeń, jak zarządzanie w okresie przejściowym, nowych państw członkowskich w umocnieniu ich pozycji jako nowych donorów. Dnia 18 maja 2009 roku Konkluzje Rady w sprawie Wsparcia Demokracji w Stosunkach Zewnętrznych Unii Europejskiej zostały przyjęte, potwierdzając tym samym pełnomocnictwa Europejskiego Kompendium Transformacji. Aby poprawić skuteczność pomocy, Rada podkreśliła znaczenie wymiany doświadczeń na podstawie zdobytej wiedzy i stosowanie najlepszych przewag komparatywnych, takich jak **unikalna wiedza dotycząca zarządzania w okresie przejściowym**.

Na razie nie ustalono, co należy uczynić, żeby osiągnąć cele Europejskiego Kompendium Transformacji. Zdaniem Komisji Europejskiej, kolejne działania powinny obejmować powstanie interaktywnej bazy danych „doświadczeń z okresu transformacji”, dostępnej online jako narzędzie planowania i polityki³⁴. Prawdopodobnie będzie możliwe uruchomienie nowych działań partnerskich przy wykorzystaniu doświadczeń z okresu transformacji, które muszą być określone w ramach projektów pilotażowych (jako kontynuacja obecnego *Planu tworzenia możliwości rozwojowych*). Trwająca dyskusja dotyczy tego, czy **transformacyjne know-how** powinno być zaoferowane głównie krajom partnerskim z Europy Wschodniej i Azji Centralnej, czy też istnieje możliwość, aby ta unikalna wiedza została zastosowana także w państwach Afryki, Karaibów i rejonu Pacyfiku.

5.4. Walka ze zmianami klimatycznymi

Przeciwdziałanie zmianom klimatycznym stanowi ważny priorytet Unii Europejskiej. Mimo że konferencję w Cancún, na której zawarto *Ramową Konwencję Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmian Klimatu* (Porozumienie z Cancún), można traktować w kategoriach postępu, to jednak polityczne osiągnięcia należy uznać za niewielkie i następujące powoli. Przeciwdziałanie zmianom klimatycznym jest ściśle związane ze współpracą na rzecz rozwoju od momentu, gdy negatywne skutki zmian klimatycznych istotnie oddziałują na ubogą społeczność w krajach rozwijających się.

³⁴ Por. <http://www.developmentaid.org/viewjob-58811-EUROPEAN-TRANSITION-COMPENDIUM-%E2%80%93-ON-LINE-INTERACTIVE-DATABASE-%28E.C.M.Electronic-Content-Management%29> [dostęp: 16 grudnia 2010 roku].

5. Wybrane tematy dotyczące Prezydencji w 2011 roku

Sposobem, w jaki platformy narodowe i organizacje pozarządowe powinny zaangażować się w debatę, jest przede wszystkim śledzenie agendy Unii Europejskiej i „przyjęcie postawy wyczekującej”, ponieważ liczne inicjatywy już istnieją. Z powodu kryzysu ekonomicznego politycy i biznesmeni zwracają obecnie mniej uwagi na kwestie związane z klimatem. Z punktu widzenia organizacji pozarządowych, Unia Europejska powinna utrzymywać przy życiu działania podejmowane przez Organizację Narodów Zjednoczonych, gdyż obecnie nie ma alternatywnego rozwiązania o zasięgu światowym. Do osiągnięcia tego celu są niezbędne nowe propozycje. Powinny się one koncentrować na rozbudowie przedsięwzięć dotyczących łagodzenia zmian klimatycznych, na bardziej zaawansowanych negocjacjach i na wspieraniu państw rozwijających się w dostosowywaniu do nieuniknionych skutków zmian klimatycznych.

Biorąc to pod uwagę, należy wskazać, że w maju 2010 roku Komisja Europejska wydała komunikat *Opcje zwiększenia 20% redukcji emisji gazów cieplarnianych*³⁵. W dokumencie tym przedstawiono różne sposoby osiągnięcia 30% redukcji emisji w Unii Europejskiej. Komunikat został pozytywnie przyjęty we Francji, w Wielkiej Brytanii, Niemczech i Danii. Wśród konkretnych projektów najszerzej rozważane jest wdrożenie **natychniastowego finansowania** (*fast start finance*), mającego na celu pomoc w szybszym przystosowaniu się do negatywnych skutków zmian klimatycznych i rozwoju gospodarki opartej na niskiej emisji dwutlenku węgla w państwach rozwijających się (por. *Aneks 4*).

Rok 2011 będzie z pewnością obfitował w debaty dotyczące zmian klimatu. Jest to związane z przedstawieniem przez Komisję Europejską wielu propozycji dotyczących polityki energetycznej. Łączą się one z kwestiami klimatycznymi. Warto zauważyć, że odbędzie się dyskusja na temat możliwości osiągnięcia nowego prawnie wiążącego porozumienia na mocy *Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmian Klimatu*³⁶. Z kolei pod koniec 2011 roku, poza innymi porozumieniami, będą również kontynuowane prace nad przyjęciem prawnie wiążącego porozumienia w sprawie COP-17, które odbędzie się w Durbanie (Republika Południowej Afryki). Ponadto w rozpoczynającej się debacie nad Wieloletnimi Ramami Finansowymi dużą rolę odegrają również kwestie związane ze zmianami klimatu. Jest więc ważne, żeby priorytety klimatyczne zostały włączone do głównych pozycji w budżecie Unii Europejskiej.

Prezydencje Węgier i Polski muszą pozostać „uczciwymi pośrednikami” w sprawach klimatu. Nawet jeśli państwa te sceptycznie potraktują wspieranie radykalnych działań w tej dziedzinie, będą pełniły funkcję moderatorów w dyskusji. W związku z tym organizacje społeczeństwa obywatelskiego powinny aktywnie podejmować działania wspierające. Ważnym zadaniem będzie wzmocnianie powiązań między narodowymi i międzynarodowymi organizacjami zajmującymi się środowiskiem oraz współpraca z ich brukselskimi odpowiednikami wyspecjalizowanymi w kwestach zmian klimatu³⁷ – przez wymianę informacji na temat rozwoju sytuacji politycznej na poziomie unijnym i krajowym podczas Prezydencji. Czeskie organizacje współpracowały w ten sposób w kwestiach polityki klimatycznej w okresie Przewodnictwa Republiki Czeskiej w Radzie Unii Europejskiej. Wprawdzie priorytety czeskiej Prezydencji dotyczące zmian klimatu zostały wypracowane przez trio Prezydencji i pokierowane przez Szwecję, to jednak czeskie organizacje zajmujące się zagadnieniami środowiskowymi wsparły swoimi analizami czeską administrację rządową. Co jest szczególnie ważne – powstała koalicja organizacji zainteresowanych kwestią zmian klimatu, która poprowadziła kilka wspólnych działań, takich jak wysyłanie „listów lobbujących”.

³⁵ *Ibidem*.

³⁶ *Międzynarodowa polityka klimatyczna po Kopenhadze: Obecne działania w celu ożywienia globalnych działań w sprawie zmian klimatu*, SEC(2010) 261, 9 marca 2010 roku.

³⁷ Na przykład CAN Europe – <http://www.climnet.org>.

6. ANEKS 1 – Węgierskie i polskie oficjalne priorytety rządów i platform narodowych w okresie Prezydencji

■ Główne węgierskie priorytety rządowe podczas Prezydencji³⁸:

1. Wzrost zatrudnienia w celu ochrony europejskiego modelu społecznego

- wzmacnianie zarządzania gospodarczego oraz wprowadzanie nowych instrumentów,
- wdrożenie Strategii Europa 2020,
- przyjęcie *Aktu o Jednolitym Rynku (Single Market Act)*.

2. Silniejsza Europa – budowanie fundamentów i ochrona przyszłości

- przegląd Wspólnej Polityki Rolnej i polityki spójności,
- stworzenie Wspólnej Polityki Energetycznej,
- zmiany klimatu (węgierska Prezydencja zobowiązała się do wdrożenia postanowień Porozumienia z Cancún w Unii Europejskiej i wyników przyszłych negocjacji, uwzględniając następne rundy negocjacyjne),
- przyjęcie i wdrożenie Europejskiej Strategii Rozwoju Regionu Dunaju.

3. Unia przyjazna obywatelom

- realizacja Programu Sztokholmskiego,
- ochrona praw obywateli.

4. Odpowiedzialne rozszerzenie i zaangażowanie międzynarodowe

- doprowadzenie do końca negocjacji akcesyjnych Chorwacji, kontynuacja procesu integracyjnego Bałkanów Zachodnich,
- wzmacnianie relacji między Unią Europejską i sześcioma wschodnimi partnerami w ramach Partnerstwa Wschodniego,
- rozszerzenie strefy Schengen na Bułgarię i Rumunię,
- rozwój („Polityka Unii Europejskiej dotycząca współpracy rozwojowej jest również integralną częścią stosunków zewnętrznych Unii Europejskiej. Jako największy donor na świecie Unia Europejska odgrywa kluczową rolę w globalnej walce z ubóstwem. Zbliżająca się propozycja Komisji Europejskiej dotycząca odnowienia wspólnej polityki współpracy na rzecz rozwoju będzie kamieniem milowym. Odpowiednia dyskusja na ten temat rozpocznie się podczas węgierskiej Prezydencji”).

■ Cele węgierskiej platformy narodowej:

1. Zwiększenie interakcji między węgierskimi organizacjami pozarządowymi i administracją rządową przez poprawę umiejętności udzielania wsparcia

- wzrost wydajności polityki Oficjalnej Pomocy Rozwojowej między głównymi zainteresowanymi podmiotami,
- doskonalenie umiejętności wspierania węgierskich organizacji w obszarze pomocy rozwojowej,
- polepszenie wydajności w komunikacji i pozyskiwaniu funduszy między węgierskimi organizacjami i nalogicznymi organizacjami z nowych państw członkowskich.

³⁸ Program opublikowany 10 listopada 2010 roku – http://www.mfa.gov.hu/kum/en/bal/european_union/eu_pres_2011/priorities.htm [dostęp: 16 grudnia 2010 roku]. Por. także: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/09/st16/st16771.en09.pdf>, 16 sierpnia 2010 roku [dostęp: 16 grudnia 2010 roku].

6. ANEKS 1 – Węgierskie i polskie oficjalne priorytety rządów i platform narodowych w okresie Prezydencji

2. Wzmocnienie koordynacji i networkingu między węgierskimi i ogólnoeuropejskimi organizacjami pozarządowymi (zwłaszcza z nowych państw członkowskich) oraz organizacjami ze wschodniego sąsiedztwa Unii Europejskiej

- zidentyfikowanie doświadczeń okresu transformacji odpowiednich dla współpracy rozwojowej w nowych państwach członkowskich i podzielenie się nimi,
- zwiększenie wymiany wiedzy między rozwiniętymi podmiotami z Europy Zachodniej, nowymi państwami członkowskimi i sąsiadami Unii Europejskiej.

3. Propagowanie edukacji rozwojowej i podnoszenie świadomości na Węgrzech

- wzrost świadomości dotyczącej Milenijnych Celów Rozwoju i wolontariatu międzynarodowego wśród społeczeństwa węgierskiego i decydentów,
- usprawnienie współpracy między aktorami szczebla lokalnego odpowiedzialnymi za upowszechnianie edukacji rozwojowej,
- usprawnienie węgierskiej polityki dotyczącej krajów najsłabiej rozwiniętych i Afryki.

■ Wstępne polskie priorytety rządowe podczas Prezydencji:

- Wieloletnie Ramy Finansowe 2014–2020,
- stosunki z Europą Wschodnią,
- rynek wewnętrzny,
- wzmocnienie zewnętrznego wymiaru polityki energetycznej,
- wspólna polityka bezpieczeństwa i obrony,
- kapitał intelektualny.

■ Cele polskiej platformy narodowej:

- Dążenie do porozumienia w kwestiach wzajemnych powiązań między demokracją i rozwojem, angażowanie organizacji społeczeństwa obywatelskiego zajmujących się rozwojem z Polski i Unii Europejskiej.
- Poprawa skuteczności i jakości działań polskich organizacji zajmujących się polityką rozwojową.
- Wzmacnianie dialogu między zainteresowanymi stronami na temat edukacji globalnej w Polsce i propagowanie tego modelu w Unii Europejskiej.
- Przygotowanie wkładu dotyczącego najważniejszych kwestii i udział w debatach o rozwoju toczonych na poziomie Unii Europejskiej i globalnym (skuteczność, rola organizacji w nowych ramach finansowych, mobilność i inne).

7. ANEKS 2 – Obszary tematyczne i najważniejsze wydarzenia w polityce rozwojowej w 2011 roku

1) Efektywność pomocy rozwojowej

- Na przełomie kwietnia i maja 2011 roku zostaną ogłoszone statystyki Komitetu Pomocy Rozwojowej Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju za 2010 rok.
- W listopadzie/grudniu 2011 roku odbędzie się czwarte forum w sprawie efektywności pomocy rozwojowej w Busan. W październiku 2011 roku ministrowie do spraw rozwoju z państw członkowskich Unii Europejskiej przedstawią wspólne stanowisko w tym zakresie.

2) Przegląd Konsensusu Unii Europejskiej na rzecz Rozwoju z 2005 roku

- Proces ten – rozpoczęty w trakcie Prezydencji Belgii – zakończy się podczas węgierskiego i polskiego Przewodnictwa w Radzie Unii Europejskiej. Istnieje ryzyko, że państwa członkowskie wycofają się z dość postępowego języka tego dokumentu na skutek zauważalnego obecnie braku ich woli do osiągnięcia celów rozwojowych.
- Szczyt dotyczący stopnia osiągnięcia Milenijnych Celów Rozwojowych i nowego wzorca rozwoju.

3) Reforma Wspólnej Polityki Rolnej

- Polityka rolna jest bezpośrednio powiązana z rozwojem, jej reforma powinna więc być pilnie obserwowana. Ponadto reforma Wspólnej Polityki Rolnej będzie miała duży wpływ na kształt unijnego budżetu. Komunikat Komisji Europejskiej w tym zakresie jest oczekiwany pod koniec 2010 roku.

4) Instrumenty finansowe i budżet unijny (nowa perspektywa finansowa)

- W drugiej połowie 2011 roku negocjacje nad unijnym budżetem i strukturą nowej perspektywy finansowej będą ważnym priorytetem. Jest to więc kluczowy moment, aby prowadzić rzecznicтво interesów w celu utrzymania dotychczasowego poziomu finansowania pomocy rozwojowej przez Unię Europejską.

5) Podatek od transakcji finansowych

- Ten priorytet będzie z pewnością bardzo ważny w agendzie Francji w trakcie spotkania G8 w 2011 roku.

6) Przegląd Konsensusu Unii Europejskiej w sprawie Pomocy Humanitarnej

7) Oczekuje się kilku ważnych komunikatów Komisji Europejskiej na temat:

- Rogu Afryki
- Afganistanu
- Wsparcia budżetowego

8 Kryzys finansowy i gospodarczy

- Główne ustalenia będą podejmowane w trakcie szczytów Rady Europejskiej.

9) Szczyty klimatyczne (*Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmian Klimatu*)

- Szesnasta konferencja odbyła się w Cancún w Meksyku w terminie od 29 listopada do 10 grudnia 2010 roku.
- Siedemnasta konferencja odbędzie się w Republice Południowej Afryki w terminie od 28 listopada do 9 grudnia 2011 roku.

8. ANEKS 3 – Harmonogram i opis głównych wydarzeń w polityce rozwojowej w 2011 roku

■ PREZYDENCJA WĘGIER

Luty

Światowe Forum Społeczne w Senegal

Marzec/kwiecień

Kraje Afryki, Karaibów i rejonu Pacyfiku – Unia Europejska – Wspólne Zgromadzenie Parlamentarne na Węgrzech

Kwiecień

„Pakiet Wiosenny” Komisji Europejskiej (efektywność pomocy rozwojowej i ustalenie wspólnej agendy działań po 2015 roku). Przedstawienie zestawienia Komitetu Pomocy Rozwojowej Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju za 2010 rok, koniec „Procesu Quadrilogue”

Wiosna

Konferencja Partnerstwa Wschodniego

Maj

Rada do spraw Zagranicznych w kwestiach rozwoju, prezentacja raportu platformy CONCORD

Czerwiec

Szczyt G8 we Francji (poświęcony innowacyjnym rozwiązaniom w finansowaniu pomocy rozwojowej)

■ PREZYDENCJA POLSKI

Lipiec

Propozycja Komisji Europejskiej dotycząca reformy Wspólnej Polityki Rolnej Europejskie Dni Rozwoju w Poznaniu (Polska)

Jesień

Szczyt Partnerstwa Wschodniego

Listopad

Raport dotyczący spójności polityk Unii Europejskiej na rzecz rozwoju (będzie zaakceptowany w trakcie Rady do spraw Zagranicznych)

Grudzień

Czwarte forum w sprawie efektywności pomocy rozwojowej w Seulu³⁹

Milenijne Cele Rozwojowe⁴⁰ – zobowiązania Unii Europejskiej i jej państw członkowskich w obszarze pomocy rozwojowej określone w Europejskim Konsensusie na rzecz Rozwoju. W 2010 roku ONZ zorganizuje szczyt w sprawie Milenijnych Celów Rozwojowych, aby ocenić poziom ich osiągnięcia i potrzebę kontynuowania ich wdrażania. Mimo znacznych postępów, jakich już dokonano, Milenijne Cele Rozwojowe w dalszym ciągu nie są wdrażane przez część państw.

Osiągnięcie Milenijnych Celów Rozwojowych jest jednym z priorytetów programu platform narodowych w trakcie Prezydencji Belgii, Hiszpanii i Węgier⁴¹. Ich postulaty koncentrują się na finansowaniu, jakości i ilości pomocy rozwojowej oraz jej efektywności w walce z redukcją ubóstwa.

³⁹ Program forum – <http://www.oecd.org/dataoecd/2/3/44592876.pdf> [dostęp: 16 sierpnia 2010 roku].

⁴⁰ Na podstawie: <http://www.urgeotraeuropa.org/mm/file/Prioridades%20trio%20presidencias.pdf> [dostęp: 16 sierpnia 2010 roku].

⁴¹ *Ibidem*.

8. ANEKS 3 – Harmonogram i opis głównych wydarzeń w polityce rozwojowej w 2011 roku

Spójność polityki rozwojowej – zobowiązanie państw członkowskich wynikające z Europejskiego Konsensu na rzecz Rozwoju, aby zwiększyć spójność polityki rozwojowej przez, na przykład, stworzenie odpowiedniej struktury instytucjonalnej. Unia Europejska osiągnęła postęp, przygotowując raport, który przewiduje ramy dla większej spójności unijnej polityki wobec krajów mniej zaawansowanych i bardzo zadłużonych. Spójność polityki rozwojowej jest priorytetem platformy węgierskiej, hiszpańskiej i belgijskiej na czas ich Prezydencji, głównie w obszarze polityki klimatycznej, handlu i bezpieczeństwa żywności.

DIALOG STRUKTURALNY – inicjatywa Komisji Europejskiej (oficjalnie ogłoszona 23 marca 2010 roku) na temat zaangażowania i skuteczności organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz władz lokalnych w unijną pomoc rozwojową. Postulaty platformy CONCORD⁴² w tym zakresie są następujące: przygotowywanie przez unijne instytucje pogłębionych ekspertyz w państwach-beneficjantach, wzmocniony dialog między Unią Europejską, państwami-donorami i państwami-beneficjantami, regularny dialog między Komisją Europejską a organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, opracowanie strategii unijnej na rzecz większego zaangażowania organizacji w pomoc rozwojową, większe możliwości dostępu organizacji do środków finansowych unijnej pomocy rozwojowej. Głównym postulatem są bardziej elastyczne i dopasowane mechanizmy finansowania pomocy.

Proces ten, nazywany „Procesem Quadrilogue”, angażuje Komisję Europejską, Parlament Europejski, państwa członkowskie oraz dziesięć platform w ramach Programu Działania z Akry.

Ścieżki szybkiego finansowania⁴³ – na posiedzeniu Rady Europejskiej w dniach 10–11 grudnia 2009 roku państwa członkowskie zobowiązały się do wdrożenia ścieżek szybkiego finansowania dla krajów rozwijających się w wysokości 2,4 miliarda euro rocznie do 2010 roku. Stanowi to około jednej trzeciej całkowitego zaangażowania finansowego na cele szybkiego finansowania, określonego w ugodzie kopenhaskiej. W marcu 2010 roku Rada Europejska ponownie podkreśliła, że Unia Europejska i jej państwa członkowskie wdrożą swoje zobowiązanie (potwierdzone przez ministrów finansów w maju). Komisja Europejska wraz z 25 państwami członkowskimi wprowadziła ścieżki szybkiego finansowania w wewnętrzne procedury budżetowe. Unia Europejska i jej państwa członkowskie będą kontynuować dialog z krajami rozwijającymi się, aby poznać ich potrzeby i oczekiwania w zakresie obszarów tematycznych, w których należy podjąć bezpośrednie finansowanie. Doświadczenie we wdrażaniu ścieżek szybkiego finansowania będzie kluczowe w kształtowaniu architektury finansów w obszarze polityki klimatycznej w 2012 roku.

⁴² Por. <http://www.concordeurope.org/...CONCORDs.../CONCORD---Structured-Dialogue-Principles-Paper---June-2010.pdf> [dostęp: 16 sierpnia 2010 roku].

⁴³ *EU Fast start finance – interim report*, czerwiec 2010 roku – http://www.climnet.org/component/docman/cat_view/321-external-documents.html [dostęp: 16 sierpnia 2010 roku].

9. ANEKS 4 – Zmiany klimatyczne

1) Lista działań podjętych przez Unię Europejską w celu wypełnienia ustaleń protokołu z Kioto

Lista działań	Rok rozpoczęcia
Porozumienie w sprawie standardów emisji spalin przez samochody	1998
Mechanizm wsparcia energii odnawialnej	2003
System <i>cap-and-trade</i> (system handlu emisjami w Unii Europejskiej)	2005
Charakterystyka energetyczna budynku	2006
Wsparcie produkcji w elektrociepłowniach	2007
Standardy energetyczne dla urzędzeń	2007
Cele z Kioto: 8% z 1990 roku na lata 2008–2012 (dla UE-15)	
Obecnie obowiązujące standardy emisji spalin przez samochody	2008
Mechanizm wsparcia energii odnawialnej do 2020 roku	2008
System <i>cap-and-trade</i> (przegląd)	2008
Charakterystyka energetyczna budynku (przegląd)	2009
Emisje pochodzące z lotnictwa (zawarte w systemie handlu emisjami)	2007
Standardy emisji spalin dla lekkich samochodów ciężarowych	w toku
- Cele 2020 dla Unii Europejskiej: 20/30% redukcja emisji gazów cieplarnianych, 20% zwiększenie udziału energii produkowanej ze źródeł odnawialnych, 20% wzrost wydajności energetycznej.	
- Informacje w sprawie <i>Energia 2020: Strategia i Infrastruktura</i> – październik/listopad 2010 roku.	
- Nadzwyczajne posiedzenie Rady Energetycznej – 4 lutego 2010 roku.	
- Plan w sprawie wydajności energetycznej – pierwszy kwartał 2011 roku.	
- Mapa drogowa w sprawie gospodarki niskowęglowej w 2050 roku – pierwszy kwartał 2011 roku.	
- Mapa drogowa w sprawie wydajności zasobów Europy – drugi kwartał 2011 roku.	
- Mapa drogowa w sprawie energetyki w 2050 roku – trzeci kwartał 2011 roku.	
- Dyrektywa w sprawie wydajności energetycznej i oszczędności – trzeci kwartał 2011 roku.	

2) Ramy czasowe kluczowych wydarzeń związanych z kwestią zmian klimatu odbywających się w 2011 roku

PREZYDENCJA WĘGIER:

- 4 lutego – specjalny szczyt w sprawie energii,
- marzec – Rada do spraw Środowiska Naturalnego i szczyt Unii Europejskiej,
- kwiecień (?) – nieformalne obrady Rady do spraw Środowiska Naturalnego,
- czerwiec – Rada do spraw Środowiska Naturalnego i szczyt Unii Europejskiej.

PREZYDENCJA POLSKI

- lipiec (?) – nieformalne obrady Rady do spraw Środowiska Naturalnego,
- sierpień – prawdopodobna sesja specjalna (tygodniowa),
- wrzesień – specjalny szczyt Unii Europejskiej,
- październik – prawdopodobna sesja specjalna (tygodniowa),
- październik – Rada do spraw Środowiska Naturalnego i szczyt Unii Europejskiej,
- grudzień – Rada do spraw Środowiska Naturalnego i szczyt Unii Europejskiej,
- grudzień – COP-17/CMP-7, Republika Południowej Afryki.

10. ANEKS 5 – Wieloletnie Ramy Finansowe

1) Instrumenty Działań Zewnętrznych 2007–2013:

**Dziesiąty Europejski Fundusz
Rozwoju (EDF) 2008–2013
23,97 miliarda euro**

**Instrument Współpracy
na rzecz Rozwoju (DCI)**

Kraje rozwijające się (nie inne, jak EDF,
ENPI, PAI) + programy tematyczne

17 miliardów euro

**Europejski Instrument
Sąsiedztwa
i Partnerstwa (ENPI)**

Europa Wschodnia, Kaukaz, państwa
basenu Morza Śródziemnego

11 miliardów euro

**Instrument
Przedakcesyjny (PAI)**

Turcja i Bałkany

11,5 miliarda euro

**Współpraca z państwami
uprzemysłowionymi**

172 miliony euro

2) Instrumenty horyzontalne

**instrument
na rzecz stabilności
(2 miliardy euro)**

**prawa człowieka
i demokracja
(1,1 miliarda euro)**

**pomoc humanitarna
(5,6 miliarda euro)**

**pomoc finansowa
w skali makro
(0,7 miliarda euro)**

Źródło: Prezentacja Kariny Sonet (APRODEV), Warszawa, 18 listopada 2010 roku.

11. ANEKS 6 – Linki i kontakty

1) Dokumenty na temat polityki rozwojowej po wejściu w życie Traktatu z Lizbony:

- *The EC: You Guide to the Lisbon Treaty* – <http://ec.europa.eu/publications/booklets/others/84/en.pdf>.
- Elmar Brok, *Report on the proposal for a Council decision establishing the organisation and functioning of the European External Action Service* [przegłosowany 6 lipca 2010 roku] – <http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/reports.do?language=EN>.
- CONCORD, *Development policy and the future EU institutional framework – March 2010* – http://www.concordeurope.org/Files/media/0_internetdocumentsENG/4_Publications/3_CONCORDs_positions_and_studies/Positions2010/Concord-EEAS-institutional-reforms-note-12March10-FINAL.pdf.
- M. Gavas, S. Maxwell, *Options for architectural reform in EU development aid*, ODI – <http://www.odi.org.uk/resources/download/3610.pdf>.
- *Development-proofing the European External Action Service*, Eurostep – <http://www.eurostep.org/wcm/archive-eurostep-weekly/1061-development-proofing-the-european-external-action-service.html>.

2) Użyteczne strony informujące na temat praktycznych porad przy składaniu projektu na czas Prezydencji

- Punt.sud. EuropeAid Helpdesk (strona internetowa, wsparcie online) – <http://www.puntosud.org/helpdesk-europeaid/doku.php>.
- CONCORD Reader
- Civil Society Helpdesk of EuropeAid (dostępny od kwietnia 2010 roku) – https://webgate.ec.europa.eu/fpfs/mwikis/aidco/index.php/Main_Page.
- Prezentacje i dokumenty z seminarium na temat zarządzania finansowego projektów finansowanych z przez EuropeAid, zorganizowanego przez CONCORD, FDR i EuropeAid w maju 2009 roku (w 2010 roku odbyło się podobne seminarium) – <http://www.fors.cz/cz/novinky/novinky/seminar-fors-financni-a-kontraktacni-management-projektu-financovanch-z-europeaid>.
- Ewaluacja zewnętrzna projektu FoRS na czas Prezydencji – <http://www.fors.cz/assets/files/CSOEff/PPEvalRep.pdf>.

11. ANEKS 6 – Linki i kontakty

3) Kontakty do platform narodowych:

CONCORD Secretariat

10 Sq. Ambiorix
1000 Brussels, Belgium
tel.: +32 2 743 87 60; +32 2 743 87 60
faks: +32 2 732 19 34
secretariat@concordeurope.org

Action Aid

(International anti-poverty agency)
Rue de Commerce 41
1000 Brussels
tel.: 00 32 0 2 502 55 01
faks: 00 32 0 2 502 62 03

The APRODEV

Boulevard Charlemagne 28, B-1000 Bruxelles
tel.: +32 2234 5660
faks: +32 2234 5669
admin@aprodev.net

CAN Climate Action Network Europe

(Europe's network working on climate and energy issues)
Asil. Rue d'Edimbourg 26, 1050 Brussels, Belgium
tel.: +32 (0) 28944670
faks: +32 (0) 2 8944680
info@climnet.org

FoRS

FoRS office: Bělehradská 92, 120 00 Praha 2, Czech Republic
tel./faks: +420 222 522 480, gsm: +420 777 756 700; +420 777 756 700
sekretariat@fors.cz (sekretariat)
czech.fors@fors.cz (zarząd)

Glopolis – Prague Global Policy Institute

(Czech think tank focusing on global issues)
Soukenická 23, 110 00 Prague 1, Czech Republic
Tel.: +420 272 661 132-3
info@glopolis.org
www.glopolis.org

Climate Coalition

www.zmenaklimatu.cz

CTE – Centre for Transport and Energy

Na Rozcestí 6, 190 00 Prague 9, Czech Republic
tel./faks: +420 274 816 571
jiri.jerabek@ecn.cz
www.ecn.cz

Demas – Association for Democracy Assistance and Human Rights

Pohořelec 6, 118 00 Prague 1, Czech Republic
tel.: +420 774 490 824
info@demas.cz, sabina.dvorakova@demas.cz
www.demas.cz

Green Circle

Lublanska 18, 120 00 Prague 2, Czech Republic
tel.: 222 517143, 724 11 27 82
katerina.ptackova@zelenykruh.cz
www.zelenykruh.cz

Grupa Zagranica

ul. Nowy Świat 23/25 m. 29A
00-029 Warszawa
tel.: +48 22 299 01 05; +48 22 299 01 05
faks: +48 22 207 25 60
grupa@zagranica.org.pl

HAND

1117 Budapest Mészöly u. 4 III/3
Hungary
tel.: +36 1 209 9240; +36 1 209 9240
faks/tel.: +36-1-209-9241
office@hand.org.hu

